

บทที่ 2

สภาพทางกายภาพ ลักษณะทางสังคม-วัฒนธรรม

และเศรษฐกิจของชาวคาระอั้ง

บทนี้จะกล่าวถึง ทำเลที่ตั้ง สภาพกายภาพของพื้นที่บริเวณที่ตั้งถิ่นฐานของชาวคาระอั้ง คือ บ้านแม่จร บ้านปางแดงใน บ้านห้วยปง และบ้านปางแดงนอกเพื่อสามารถเข้าใจถึงลักษณะ โดยทั่วไปของพื้นที่ รวมถึงสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม สภาพทางเศรษฐกิจและประวัติการตั้งถิ่นฐานที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่

2.1 ทำเลที่ตั้ง

พื้นที่ศึกษามีทั้งหมด 4 หย่อมบ้าน ตั้งอยู่ในป่าสงวนแห่งชาติป่าเชียงดาว และเขตอุทยานแห่งชาติศรีลานนา โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้ บ้านแม่จรตั้งอยู่ระหว่างละติจูด 19 องศา 18 ลิปดา 00 ฟลิปดา ถึง 19 องศา 20 ลิปดา 00 ฟลิปดาเหนือ และระหว่างลองจิจูด 99 องศา 00 ลิปดา 01 ฟลิปดา ถึง 99 องศา 02 ลิปดา 01 ฟลิปดาตะวันออก และมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ พื้นที่ป่า และบ้านผาตาย ตำบลเชียงดาว
ทิศใต้	ติดต่อกับ คอยห้วยปง และบ้านห้วยปง ตำบลแม่ณะ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ป่าสงวนแห่งชาติเชียงดาว อุทยานแห่งชาติศรีลานนา และตำบลน้ำแพร่ อำเภอพร้าว

ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ พื้นที่ปลูกป่าและบ้านท่าจีเหล็ก ตำบลเชียงดาว บ้านปางแดงในตั้งอยู่ระหว่างละติจูด 19 องศา 20 ลิปดา 00 ฟลิปดา ถึง 19 องศา 22 ลิปดา 00 ฟลิปดาเหนือ และระหว่างลองจิจูด 99 องศา 02 ลิปดา 01 ฟลิปดา ถึง 99 องศา 04 ลิปดา 00 ฟลิปดาตะวันออก และมีอาณาเขตติดต่อดังนี้
------------	--

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ถนนทุ่งหลุก-ผาตาย อุทยานแห่งชาติศรีลานนา
ทิศใต้	ติดต่อกับ บ้านแม่จร ตำบลเชียงดาว
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ บ้านห้วยอีโก้-ผาตาย ตำบลเชียงดาว
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ บ้านปางแดงนอก และบ้านท่าจีเหล็ก ตำบลเชียงดาว

บ้านห้วยปงตั้งอยู่ระหว่างละติจูด 19 องศา 18 ลิปดา 00 ฟลิปดา ถึง 19 องศา 20 ลิปดา 00 ฟลิปดาเหนือ และระหว่างลองจิจูด 99 องศา 00 ลิปดา 01 ฟลิปดา ถึง 99 องศา 04 ลิปดา 00 ฟลิปดาตะวันออก และมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านท่าขี้เหล็ก ตำบลเชียงดาว

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านแม่ฮ้อยใน ตำบลเชียงดาว

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อุทยานแห่งชาติศรีลานนา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ชุมชนบ้านแม่ยะ ตำบลแม่ณะ

บ้านปางแดงนอกตั้งอยู่ระหว่างละติจูด 19 องศา 20 ลิปดา 00 ฟลิปดา ถึง 19 องศา 22 ลิปดา 00 ฟลิปดาเหนือ และระหว่างลองจิจูด 99 องศา 00 ลิปดา 01 ฟลิปดา ถึง 99 องศา 02 ลิปดา 01 ฟลิปดาตะวันออก และมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านห้วยน้ำริน ตำบลห้วยน้ำริน

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านท่าขี้เหล็ก ตำบลเชียงดาว

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านห้วยอิโก้-ผาตาย ตำบลเชียงดาว

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ถนนทุ่งหลุก-ผาตาย ตำบลเชียงดาว

การเดินทางจากตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่เพื่อเข้าไปยังพื้นที่ศึกษานั้น จากเส้นทางหลวงหมายเลข 107 ตามเส้นทางเชียงใหม่-ฝาง ก็จะมาถึงตัวอำเภอเชียงดาว และจากตัวอำเภอเชียงดาวแยกขวาก่อนกิโลเมตรที่ 72 ตามเส้นทางป้อมตำรวจสบคาบ-แม่ฮ้อยใน หรือแยกเลี้ยวขวาวัดอินทารามข้ามสะพานแม่น้ำปิง ใช้เส้นทางทุ่งหลุก-ผาตาย ขึ้นไปทางทิศตะวันออกไม่เกิน 10 กิโลเมตรจะพบบ้านปางแดงนอก เมื่อตรงไปอีกประมาณ 3-4 กิโลเมตรจะพบสำนักสงฆ์วัดดาวสนธยา จากนั้นเลี้ยวขวาทดลองทางลูกรังไปเรื่อยๆ จะถึงบ้านปางแดงใน แต่หากเลี้ยวขวาก่อนถึงบ้านปางแดงในและไปตามทางลูกรังลัดเลาะแนวเขาประมาณ 5 กิโลเมตรจะถึงบ้านแม่จร ซึ่งสามารถเข้าสู่บ้านห้วยปงได้ด้วยการย้อนกลับออกมาทางเดิมและเลี้ยวซ้ายตรงไปประมาณ 3 กิโลเมตรจะถึงหมู่บ้านห้วยปง ที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งห่างจากอำเภอเชียงดาวประมาณ 18 กิโลเมตร

2.2 สภาพกายภาพ

2.2.1 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของอุทยานแห่งชาติศรีลานนามีสภาพเป็นที่อกเขาสูงสลับซับซ้อนติดต่อกันตามแนวของทิวเขาผีปันน้ำ เป็นอุทยานแห่งชาติ 1 ใน 5 แห่งของโครงการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติเพื่อการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสมหามงคลเฉลิม

พระชนมพรรษา 5 รอบ มีเนื้อที่ประมาณ 878,750 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่อยู่อาศัย 20,421 ไร่ พื้นที่เกษตรกรรม 10,861 ไร่ พื้นที่ป่าไม้ 840,032 ไร่ พื้นที่แหล่งน้ำ 6,633 ไร่ และพื้นที่อื่นๆ จำนวน 803 ไร่ (กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช, 2549)

ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ศึกษาบ้านแม่จรและบ้านห้วยปงเป็นพื้นที่สูง มีลักษณะเป็นชุมชนที่อยู่ในหุบเขา ล้อมรอบด้วยเทือกเขาสูงสลับซับซ้อน ส่วนบ้านปางแดงนอกและบ้านปางแดงในเป็นที่ราบกับพื้นที่สูง ที่ล้อมรอบด้วยเทือกเขาเช่นกัน ซึ่งพื้นที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ราบ ในขณะที่พื้นที่ทำกินจะเป็นพื้นที่สูง ซึ่งลำห้วยของแต่ละหมู่บ้านก็จะมีการไหลผ่านหมู่บ้านขนานไปกับลักษณะของการตั้งบ้านเรือนของชาวกระเหรี่ยง การตั้งบ้านเรือนจะมีระดับความสูงของแต่ละชุมชนอยู่ที่ประมาณ 400 – 700 เมตรจากระดับน้ำทะเล (รูป 2.1)

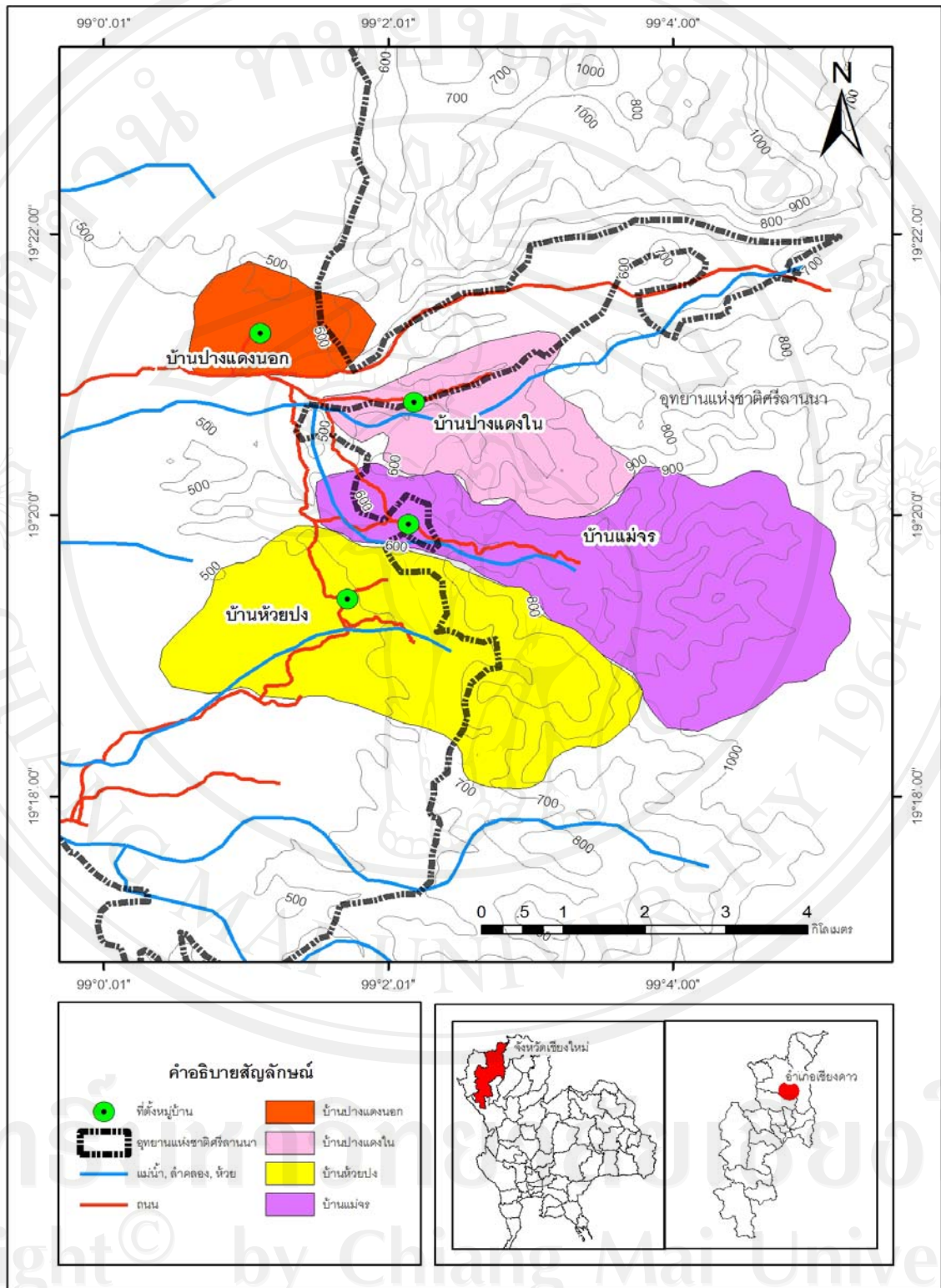
2.2.2 ดิน

ในพื้นที่ศึกษามีชุดดิน 4 ชุด ประกอบด้วย ดินชุดที่ 29 ดินชุดที่ 35 ดินชุดที่ 48 และดินชุดที่ 62 ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันไป ดังนี้ ดินชุดที่ 29 เนื้อดินจะเป็นลักษณะของดินเหนียวปนทราย เหมาะสำหรับปลูกพืชไร่และไม้ผลต่างๆ พบในพื้นที่บ้านปางแดงนอกและปางแดงในส่วนดินชุดที่ 35 เนื้อดินจะเป็นลักษณะของดินร่วนปนทราย เหมาะสำหรับปลูกพืชไร่ต่างๆ และไม้ผลบางชนิด พบในพื้นที่บ้านปางแดงใน ดินชุดที่ 48 เนื้อดินจะเป็นลักษณะของดินร่วนปนทรายถึงดินร่วน เหมาะสำหรับปลูกพืชไร่ ไม้ผลและบางส่วนยังคงสภาพเป็นป่า พบในพื้นที่บ้านปางแดงนอก และดินชุดที่ 62 พบในพื้นที่บ้านปางแดงใน บ้านแม่จรและบ้านห้วยปง ส่วนใหญ่ประกอบด้วยพื้นที่ภูเขาและเทือกเขา ลักษณะของเนื้อดินจะไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับชนิดของหินต้นกำเนิด (ตาราง 2.1)

ตาราง 2.1 ลักษณะของชุดดิน

ชุดดิน	สภาพพื้นที่	ความลาดชัน	ลักษณะเนื้อดิน	การระบายน้ำ
ชุดที่ 29	ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาด	2-8%	ดินเหนียวปนทราย หรือดินเหนียว	ดี
ชุดที่ 35	ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาด	2-8%	ดินร่วนปนทราย	ดีปานกลางถึงดี
ชุดที่ 48	ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงลูกคลื่นลอนชัน	2-20%	ดินร่วนปนทรายถึงดินร่วน	ดี
ชุดที่ 62	พื้นที่ภูเขา และเทือกเขา	มากกว่า 35%	ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับชนิดของหินต้นกำเนิด	ดีปานกลางถึงดี

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

รูป 2.1 ระดับความสูงของพื้นที่ศึกษา

2.2.3 ลักษณะภูมิอากาศ

บริเวณพื้นที่ศึกษาตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติศรีลานนา มีภูมิอากาศแบบฝนเมืองร้อน เฉพาะฤดู (Aw) คือ มีฝนตกชุกสลับกับฝนแล้งในรอบปี แบ่งออกเป็น 3 ฤดูกาล คือ ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนตุลาคมเป็นช่วงที่มีฝนตกชุกมากที่สุด เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,156 มิลลิเมตรต่อปี ส่วนช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์เป็นฤดูหนาวที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม อุณหภูมิสูงสุดประมาณ 37 องศาเซลเซียส โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 26 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ย 50-90 เปอร์เซ็นต์ (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2549)

2.3 ทรัพยากรชีวภาพ

พื้นที่ศึกษาประกอบด้วยพืชพันธุ์ธรรมชาติและสัตว์ป่าหลายชนิดอาศัยอยู่ ซึ่งป่าในพื้นที่นี้มีหลากหลายชนิดปะปนกัน สามารถจำแนกประเภทได้ดังนี้

1. ป่าดิบเขา พบในพื้นที่ที่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 800 เมตรขึ้นไป พันธุ์ไม้ที่พบได้แก่ ทะโล้ กายาน หน่วยนกงุ้ม มะห้ำ รักเขา มันปลา ก่อพวง ก่อขาว มะขามแป เป็นต้น พืชพื้นล่างได้แก่ กระจิวแดง เครือช้างครึ่ง พอค้ำติเมีย ย่านลิเภา เฟินก้านดำ มะแฮะนาก และหญ้าต่างๆ ส่วนสัตว์ป่าที่สามารถพบได้ในพื้นที่ประกอบด้วย เสือ กิ้ง หมูป่า ลิง กระต่ายป่า ไก่ป่า ภูชนิดต่างๆ นกนานาชนิด และปลาชนิดต่างๆ ตามแหล่งน้ำ
2. ป่าสนเขา ประกอบด้วย สนสองใบ สนสามใบ คาวราช ก่อหมาก มะม่วงหาวแมลงวัน ส้มปี้ และแข็งกวาง พืชพื้นล่างได้แก่ อ้อหลวง หนาดคำ ย่านลิเภา เฟินก้านดำ เป็นต้น มักพบในพื้นที่สูงจากระดับน้ำทะเล 700 เมตร ขึ้นไป
3. ป่าเบญจพรรณ ประกอบด้วย ไม้สัก ประดู่ แดง มะค่าโมง ตะแบก ส้าน มะกอก และเก็ดแดง นอกจากนี้ ยังมีไผ่อีกหลายชนิด เช่น ไผ่ซาง ไผ่ไร่และไผ่ป่า พบอยู่ในพื้นที่สูงจากระดับน้ำทะเล 600-700 เมตร
4. ป่าเต็งรัง ป่าแดงหรือป่าแพะ พบว่ามีการกระจายอยู่ในพื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 300-600 เมตร ประกอบด้วย ไม้เต็ง ไม้รัง เหียง พลวง กราด มะค่าเต้ รกฟ้า ฯลฯ ส่วนไม้พื้นล่างที่พบมาก ได้แก่ หญ้าเพ็ก และหญ้าชนิดอื่นๆ
5. ป่าดิบแล้ง พบที่ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล 500-600 เมตร ประกอบด้วย ไม้ยางแดง ไม้มะม่วงป่า ไม้แดง ไม้พะยอม ไม้ไทร ไม้มะกอกป่า นอกจากนี้ ยังมีไผ่อีกหลายชนิด เช่น ไผ่บง ไผ่หก เป็นต้น (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช, 2549)

ทรัพยากรชีวภาพดังกล่าวข้างต้น ถือเป็นแหล่งทรัพยากรอาหารหนึ่งที่สำคัญของชาวดาระอั้ง อีกทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาพักผ่อนและสัมผัสกับธรรมชาติ ส่วนป่าในพื้นที่ศึกษาที่ชาวดาระอั้งมีการใช้ประโยชน์มากที่สุด ได้แก่ ป่าดิบเขา เนื่องจากมีสัตว์ป่าอาศัยอยู่หลายชนิดที่สามารถนำมาบริโภคหรือจำหน่ายได้ ส่วนป่าที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์เป็นอันดับที่สอง ได้แก่ ป่าเบญจพรรณและป่าดิบแล้ง ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างที่อยู่อาศัยเป็นหลัก โดยเฉพาะไฟชนิดต่างๆ

2.4 การใช้ที่ดิน

การใช้ที่ดินของชาวดาระอั้งในพื้นที่ศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ ที่ตั้งหมู่บ้าน พื้นที่เกษตรและพื้นที่ป่าไม้ โดยการตั้งถิ่นฐานของบ้านแม่จรมีระดับความสูงของพื้นที่อยู่ระหว่าง 401-700 เมตรจากระดับน้ำทะเล การตั้งถิ่นฐานของบ้านปางแดงมีระดับความสูงของพื้นที่อยู่ระหว่าง 401-600 เมตรจากระดับน้ำทะเล ส่วนการตั้งถิ่นฐานของบ้านห้วยปงมีระดับความสูงของพื้นที่อยู่ระหว่าง 401-600 เมตรจากระดับน้ำทะเล และบ้านปางแดงนอกมีระดับความสูงของพื้นที่อยู่ระหว่าง 401-600 เมตรจากระดับน้ำทะเล

ส่วนการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรของชาวดาระอั้งในพื้นที่ศึกษามีการใช้ที่ดิน สามารถแบ่งประเภทของการใช้ที่ดินได้ ดังนี้ การปลูกพืชไร่ผสม ได้แก่ การปลูกข้าวไร่ ข้าวโพดและถั่ว เป็นประจำทุกปี เว้นช่วงการพักฟื้นของที่ดินเป็นระยะเวลาสั้นๆ ส่วนการปลูกพืชไร่ผสมแบบไร่หมุนเวียนเป็นการปลูกชนิดพืชเช่นเดียวกับการปลูกพืชไร่ผสม แต่มีการปลูกที่เว้นช่วงนานกว่าแบบแรก ทั้งช่วง 1-3 ปี ในขณะที่การปลูกไม้ผลผสม ได้แก่ มะม่วง ลำไย ลิ้นจี่ กัลยและเสาวรส มีทั้งการปลูกแบบเป็นไร่เฉพาะของไม้ผลผสมและเป็นการปลูกเสริมในพื้นที่การปลูกพืชไร่ นอกจากนี้ในพื้นที่ศึกษามีการปลูกข้าวโพดและลำไยเพียงชนิดเดียวในพื้นที่ ซึ่งผลผลิตเหล่านี้สะท้อนการเข้าสู่ระบบทุนนิยมของชาวดาระอั้ง เป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยวที่มีพ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อผลผลิตในหมู่บ้าน และลดพื้นที่การปลูกพืชไร่สำหรับการบริโภคในครัวเรือน เช่น ข้าวไร่ ฯลฯ (รูป 2.2)

ด้านการถือครองที่ดินและกรรมสิทธิ์ พื้นที่ศึกษาได้รับการออกเอกสารสิทธิ์เป็นสิทธิที่ทำกิน (สทก.) ได้รับมาเมื่อปีพ.ศ. 2551 ซึ่งพื้นที่ที่ได้รับเอกสารสิทธิ์ดังกล่าวจะเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าเชียงดาวเท่านั้น ส่วนพื้นที่ที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติจะไม่ได้รับเอกสารสิทธิ์ (ตาราง 2.2) ทั้งนี้การถือครองที่ดินเหนือพื้นที่ดังกล่าวได้รับการยอมรับจากชาวบ้านด้วยตนเอง อีกทั้งในช่วงแรกๆ ยังมีการซื้อขายเองกันระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้าน เช่น เมื่อครั้งชาวดาระอั้งบ้านปางแดงในเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่หมู่บ้านปัจจุบันได้ซื้อขายพื้นที่ดังกล่าวจากคนเมืองที่ใช้พื้นที่เป็นสวน

มะม่วงมาก่อน โดยให้ค่าเผื่อทางพื้นที่ดังกล่าวแก่คนเมือง เช่นเดียวกับบ้านแม่จรและบ้านปางแดงนอกที่ทำการซื้อขายที่ดินกับเจ้าของพื้นที่เดิมก่อนเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งการซื้อขายพื้นที่ทั้งหมดไม่ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะและคุณภาพของที่ดิน แต่ราคาที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับ การพูดคุยระหว่างผู้ซื้อ (คาระอั้ง) และผู้ขาย (เจ้าของพื้นที่ที่ทำการเผื่อทางไว้) สำหรับ สทก. เป็นหนังสือสิทธิทำกินในเขตป่าไม้ ซึ่งทางกรมป่าไม้เป็นผู้ออกให้ เพื่อช่วยเหลือราษฎรที่มีความจำเป็นในการครองชีพ สามารถเข้าทำกินในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้โดยไม่เดือดร้อน และมีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ซึ่งการรับรองว่าสิทธิทำกินนั้นเป็นไปตามกฎหมาย (รูป 2.3)

ตาราง 2.2 ลักษณะการถือครองที่ดิน และกรรมสิทธิ์

หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน) / กรรมสิทธิ์	
	สิทธิทำกิน (สทก.)	ไม่มีเอกสารสิทธิ์
แม่จร	-	30
ปางแดงใน	35	23
ห้วยปง	11	26
ปางแดงนอก	72	-
รวม	118	79

รูปแบบการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรของชาวคาระอั้ง มีการเปลี่ยนแปลงตามปัจจัยที่เข้ามา มีอิทธิพลในช่วงเวลานั้น ส่งผลให้รูปแบบการเพาะปลูกพืชมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เนื่องจากปัจจัยที่เข้ามา มีอิทธิพล ได้แก่ การคมนาคม พ่อค้าคนกลาง และหน่วยงานที่เข้ามาส่งเสริมและพัฒนาในพื้นที่ รวมทั้งการประกาศพื้นที่ให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเชิงดาวและอุทยานแห่งชาติศรีลานนา ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้ชาวคาระอั้งเกิดการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนไป โดยการปลูกพืชของชาวคาระอั้งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสามารถลำดับพืชเศรษฐกิจได้ ดังนี้

1. ฝิ่น (อดีต – พ.ศ. 2521) เป็นพืชที่ปลูกเมื่อครั้งอยู่ในประเทศพม่า ซึ่งไม่สามารถระบุปีที่เริ่มปลูกได้ โดยบางส่วนถูกบังคับให้ปลูกเพื่อนำไปแลกเปลี่ยนกับข้าวและสินค้าบริโภคอื่น ต่อมาเมื่อย้ายเข้ามาอยู่ในประเทศไทยที่บ้านนอแล อำเภอฝาง การปลูกฝิ่นยังคงมีอยู่โดยเฉพาะผู้ที่มิพื้นที่ทำกินอยู่ในประเทศพม่า ส่วนในประเทศไทยมีการปลูกฝิ่นแต่มีจำนวนน้อย เพราะเจ้าหน้าที่ภาครัฐของไทยมีการตรวจตราอย่างเข้มงวด เพื่อลดจำนวนการปลูกฝิ่นซึ่งเป็นการสนองตามพระราชดำริ

ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งต่อมาได้จัดตั้งโครงการหลวงอ่างปางในปีพ.ศ. 2512 เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีงานทำและลดพื้นที่การปลูกฝิ่นลงจนกระทั่งหมดไปในปีที่สุด

พื้นที่ปลูกข้าวโพด

พื้นที่ปลูกไม้ผลผสม

พื้นที่ปลูกพืชไร่

พื้นที่ปลูกเสาวรส

รูป 2.2 การใช้ที่ดินของชาวคาระอั้งในพื้นที่ศึกษา

รูป 2.3 กรรมสิทธิ์ในการครอบครองที่ดิน

2. ข้าวไร่ (ปีพ.ศ. 2523 – ปัจจุบัน (พ.ศ. 2554)) เป็นพืชที่ชาวคาระอั้งปลูกในช่วงเดือนพฤษภาคมหรือเดือนมิถุนายนและเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนพฤศจิกายนเป็นส่วนใหญ่ การปลูกข้าวไร่ของชาวคาระอั้งจะเป็นการปลูกในลักษณะบนพื้นที่สูงหรือบริเวณลาดเขา ซึ่งข้าวไร่ส่วนใหญ่ปลูกเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือนเป็นหลัก แต่เนื่องจากปัจจัยต่างๆ ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อชาวคาระอั้งทำให้ข้าวไร่ถูกปลูกเพื่อบริโภคและขาย ต่อมาข้าวไร่บางพื้นที่ของชาวคาระอั้งจึงถูกลดจำนวนพื้นที่การปลูกลงเพื่อนำไปปลูกพืชเศรษฐกิจอื่น ซึ่งเป็นพืชที่ทำรายได้ดีกว่า

การปลูกข้าวไร่ของชาวคาระอั้งมีการปลูกตั้งแต่เมื่อครั้งอาศัยอยู่ในประเทศพม่า เนื่องจากเป็นชนกลุ่มหนึ่งที่มีลักษณะการตั้งถิ่นฐานอยู่บนพื้นที่สูง การปลูกข้าวไร่ตอนนั้นจึงเป็นการปลูกเพื่อการบริโภคเป็นหลัก และบางส่วนถูกนำไปเป็นสินค้าสำหรับการแลกเปลี่ยนสินค้าบริโภคอื่นๆ ทั้งนี้เมื่อชาวคาระอั้งได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่อำเภอเชียงดาว ข้าวไร่จึงเป็นพืชหลักที่ชาวคาระอั้งยังคงปลูกมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งชาวคาระอั้งส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า “ข้าวเป็นอาหารหลักในการบริโภค ดังนั้นหากไม่ปลูกข้าวไว้เพื่อบริโภคเอง และต้องซื้อข้าวจากที่อื่นเพื่อนำบริโภค จะทำให้มีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น” ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ชาวคาระอั้งที่มีพื้นที่ทำกินหรือที่ดินจำนวนหนึ่งทำการปลูกข้าวไร่เป็นหลักและปลูกพืชชนิดอื่นเพิ่มเติมในพื้นที่เดียวกันด้วย

3. ข้าวโพด (ปีพ.ศ. 2525 - ปัจจุบัน) เป็นพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้หลักให้กับชาวคาระอั้ง ซึ่งเป็นพืชที่ปลูกในลักษณะแบบเกษตรพันธะสัญญา กล่าวคือ ชาวคาระอั้งจะนำเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด ทุยและยาปราบศัตรูพืชมาจากกลุ่มนายทุนก่อน เมื่อขายผลผลิตได้จึงจะหักต้นทุนที่นำมา ก่อนหน้านั้น ส่วนที่เหลือถือเป็นกำไรที่ได้จากการปลูกข้าวโพด โดยที่ต้นทุนส่วนใหญ่ชาวคาระอั้งจะไม่ได้คิดค่าแรงของตนที่เป็นผู้จัดการด้านการผลิต ทำให้ชาวคาระอั้งคิดว่าการปลูกข้าวโพดทำให้ได้กำไรสูง ซึ่งความจริงอาจจะไม่ได้เป็นเช่นนั้น เนื่องจากราคาการรับซื้อข้าวโพดขึ้นและลงตามราคาตลาด บางปีชาวคาระอั้งสามารถขายข้าวโพดได้ราคาดี แต่บางปีราคาข้าวโพดต่ำ ชาวคาระอั้งก็จะขาดทุนไปด้วยเช่นกัน

4. ถั่วลิสง ถั่วแดง ถั่วดำ และถั่วแปะยี (ปีพ.ศ. 2526 - ปัจจุบัน) เป็นพืชที่ชาวคาระอั้งได้รับการส่งเสริมให้ปลูกจากโครงการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูง เพื่อเพิ่มธาตุอาหารให้กับดิน ซึ่งชาวคาระอั้งจะเก็บเมล็ดพันธุ์ของถั่วไว้เพื่อปลูกในรอบต่อไปทุกปี โดยผลผลิตบางส่วนนำไปขายให้กับกลุ่มนายทุนในพื้นที่

5. ไม้ผล (ปีพ.ศ. 2523 - ปัจจุบัน) การปลูกไม้ผลของชาวคาระอั้งมีหลายชนิด ได้แก่ ก้อย มะม่วง ลำไย ลิ้นจี่ และเสาวรส ซึ่งการปลูกไม้ผลของชาวคาระอั้งส่วนใหญ่เป็นการปลูกต่อจากเจ้าของพื้นที่เดิม เช่น มะม่วง ลำไย และลิ้นจี่ ต่อมาเมื่อคาระอั้งเข้ามาอยู่ในพื้นที่จึงเริ่มมีการ

ปลูกกล้วย เพื่อบริโภคและมีการปลูกเสาวรสประมาณปีพ.ศ. 2552 จากการส่งเสริมของเจ้าหน้าที่จากสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง

6. งา (ปีพ.ศ. 2532 – ปีพ.ศ. 2535) เป็นพืชที่มีการปลูกในช่วงเวลาที่คาระอั้งถูกจับกุมในครั้งแรก โดยมีพ่อเลี้ยงในอำเภอเชียงดาวเข้ามาส่งเสริม แต่เมื่อชายคาระอั้งพ้นโทษออกมาในปีพ.ศ. 2535 การปลูกงาจึงลดพื้นที่ลงจนกระทั่งเลิกปลูกไปในปีเดียวกัน

กล่าวโดยสรุป คาระอั้งในอำเภอเชียงดาวให้ความสำคัญกับการเพาะปลูกเป็นหลัก โดยเฉพาะข้าวไร่ ส่วนพืชชนิดอื่นๆ ที่มีการปลูกในพื้นที่ เป็นพืชที่มีการส่งเสริมจากปัจจัยภายนอก

2.5 ลักษณะประชากร

บ้านแม่จรมีจำนวนประชากรคาระอั้งทั้งสิ้น 161 คน แบ่งเป็นชาย 77 คน หญิง 84 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 30 ครัวเรือน เฉลี่ย 5.4 คนต่อครัวเรือน (มีครัวเรือนลาหู่อาศัยอยู่รวมกันอีก 5 ครัวเรือน) โดยแบ่งเป็นช่วงอายุได้ดังนี้ จำนวนประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิง คือ วัยเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีและวัยชราที่มีอายุมากกว่า 60 ปี มีจำนวนประชากร 63 คน คิดเป็นร้อยละ 39.13 ของประชากรทั้งหมด และประชากรที่อยู่ในวัยแรงงานซึ่งมีอายุอยู่ในช่วง 15-60 ปี มีจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 60.87 พบว่าบ้านแม่จรมีสัดส่วนของประชากรในวัยพึ่งพิงค่อนข้างน้อย และมีสัดส่วนของประชากรในวัยแรงงานค่อนข้างสูง

บ้านปางแดงในมีจำนวนประชากรคาระอั้งทั้งสิ้น 313 คน แบ่งเป็นชาย 150 คน หญิง 163 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 58 ครัวเรือนเป็นชาวคาระอั้งทั้งหมด เฉลี่ย 5.4 คนต่อครัวเรือน โดยแบ่งเป็นช่วงอายุได้ดังนี้ จำนวนประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิง คือ วัยเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีและวัยชราที่มีอายุมากกว่า 60 ปี มีจำนวนประชากร 148 คน คิดเป็นร้อยละ 47.28 ของประชากรทั้งหมด และประชากรที่อยู่ในวัยแรงงานซึ่งมีอายุอยู่ในช่วง 15-60 ปี มีจำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 52.72 พบว่าบ้านปางแดงในมีสัดส่วนของประชากรในวัยพึ่งพิงและวัยแรงงานใกล้เคียงกัน

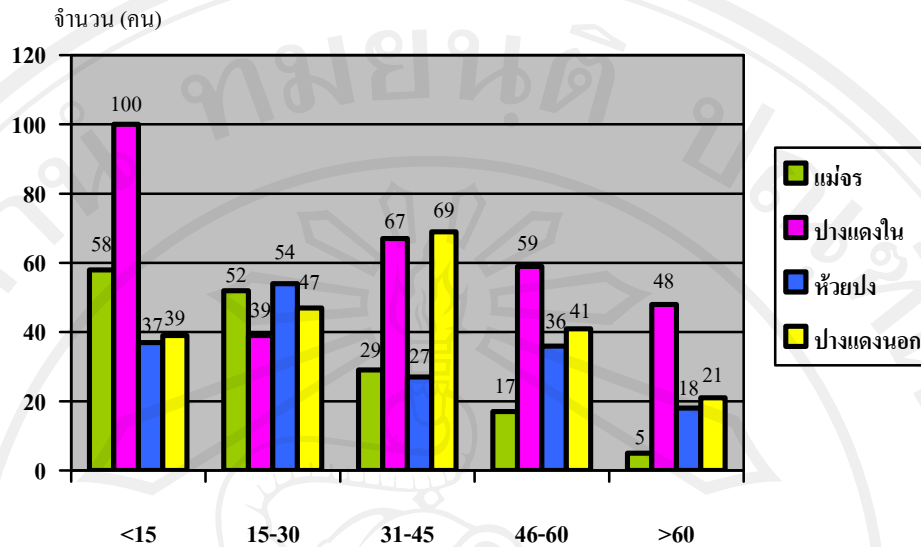
บ้านห้วยปงมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 172 คน แบ่งเป็นชาย 78 คน หญิง 94 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 37 ครัวเรือน เฉลี่ย 4.6 คนต่อครัวเรือน (มีครัวเรือนลาหู่อาศัยอยู่รวมกันอีก 56 ครัวเรือน) โดยแบ่งเป็นช่วงอายุได้ดังนี้ จำนวนประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิง คือ วัยเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีและวัยชราที่มีอายุมากกว่า 60 ปี มีจำนวนประชากร 55 คน คิดเป็นร้อยละ 31.98 ของประชากรทั้งหมด และประชากรที่อยู่ในวัยแรงงานซึ่งมีอายุอยู่ในช่วง 15-60 ปี มีจำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 68.02 พบว่าบ้านห้วยปงมีสัดส่วนของประชากรในวัยพึ่งพิงน้อย เมื่อเทียบกับสัดส่วนของประชากรในวัยแรงงาน

บ้านปางแดงนอกมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 217 คน แบ่งเป็นชาย 98 คน หญิง 119 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 72 ครัวเรือน เฉลี่ย 3.0 คนต่อครัวเรือน (มีครัวเรือนลาหู่อาศัยอยู่รวมกันอีก 16 ครัวเรือน และคนเมือง 2 ครัวเรือน แต่ในปัจจุบันคนเมืองย้ายออกไปแล้ว) โดยแบ่งเป็นช่วงอายุได้ดังนี้ จำนวนประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิง คือ วัยเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีและวัยชราที่มีอายุมากกว่า 60 ปี มีจำนวนประชากร 60 คน คิดเป็นร้อยละ 27.65 ของประชากรทั้งหมด และประชากรที่อยู่ในวัยแรงงานซึ่งมีอายุอยู่ในช่วง 15-60 ปี มีจำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 72.35 พบว่า บ้านปางแดงนอกมีสัดส่วนของประชากรในวัยพึ่งพิงน้อย และมีสัดส่วนของประชากรในวัยแรงงานสูง (ตาราง 2.3)

จากการศึกษาพบว่า ทั้ง 4 หมู่บ้านมีสัดส่วนของประชากรในวัยแรงงานที่สูงกว่าวัยพึ่งพิง (รูป 2.4) ซึ่งบ้านปางแดงในมีสัดส่วนของประชากรในวัยพึ่งพิงสูงกว่าบ้านอื่น และบ้านห้วยปงมีประชากรในวัยแรงงานสูงกว่าบ้านอื่น จึงถือได้ว่าโครงสร้างของประชากรไม่มีความแตกต่างกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนของวัยพึ่งพิงและวัยแรงงานพบว่า บ้านห้วยปงและบ้านปางแดงนอกมีสัดส่วนของประชากรในวัยแรงงานอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน เช่นเดียวกับบ้านแม่จรและบ้านปางแดงในที่มีสัดส่วนของประชากรไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ผลการศึกษายังพบว่า สัดส่วนประชากรเฉลี่ยแต่ละครัวเรือนของดาระอั้งบ้านแม่จร และดาระอั้งบ้านปางแดงใน มีสัดส่วนที่เท่ากัน แสดงให้เห็นจำนวนประชากรที่สูงกว่าดาระอั้งห่อมบ้านอื่น และแสดงการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ในขณะที่พื้นที่ถูกจำกัด ส่วนบ้านปางแดงนอกมีสัดส่วนประชากรเฉลี่ยแต่ละครัวเรือนน้อยที่สุด เนื่องจากการถูกจับกุม และเป็นห่อมบ้านที่ไม่มีพื้นที่ทำกินเป็นของตัวเอง

ตาราง 2.3 จำนวนประชากรแบ่งตามช่วงอายุ และขนาดครัวเรือน ปีพ.ศ. 2552

หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	อายุ (ปี)										รวม	
		<15		15-30		31-45		46-60		>60		จำนวน (คน)	ร้อยละ
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ		
แม่จร	30	58	36.02	52	32.28	29	18.01	17	10.58	5	3.11	161	100.00
ปางแดงใน	58	100	31.94	39	12.46	67	21.41	59	18.85	48	15.34	313	100.00
ห้วยปง	37	37	21.51	54	31.40	27	15.70	36	20.93	18	10.46	172	100.00
ปางแดงนอก	72	39	17.97	47	21.66	69	31.80	41	18.89	21	9.68	217	100.00

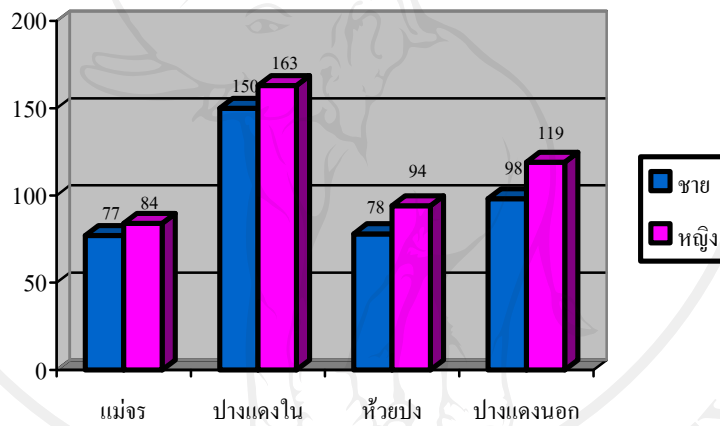
รูป 2.4 การเปรียบเทียบจำนวนประชากรปีพ.ศ. 2552

จากการสำรวจ พบว่า พื้นที่ศึกษามีจำนวนประชากรเพศชายน้อยกว่าเพศหญิง (ตาราง 2.4 และรูป 2.5) แต่ด้านการศึกษาของชาวคาระอั้งส่วนใหญ่ ผู้ชายจะได้รับการศึกษามากกว่าผู้หญิง ทำให้ชายคาระอั้งกล้าที่จะพูดภาษาไทยกับคนอื่นมากกว่าหญิงคาระอั้งที่สื่อสารเป็นภาษาถิ่น (คาระอั้ง) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คนแก่ที่ไม่สื่อสารภาษาไทยกับคนอื่นจากภายนอกหมู่บ้าน ส่วนความสำคัญด้านแรงงานการเพาะปลูกส่วนใหญ่ แรงงานชายมีความสำคัญมากกว่าแรงงานหญิง ซึ่งหญิงคาระอั้งถูกสอนให้เป็นแม่บ้านเป็นหลัก แต่มีการช่วยเหลือด้านการเพาะปลูกด้วยเช่นกัน โดยงานส่วนใหญ่จะไม่หนักเท่ากับแรงงานชายคาระอั้ง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโครงสร้างประชากรเพศหญิงจะมีมากกว่าเพศชาย แต่สัดส่วนของประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงานที่มีจำนวนสูงกว่าวัยพึ่งพิง ดังนั้นจึงไม่มีผลกระทบต่อระบบการผลิตในภาคการเกษตร แต่ในปีพ.ศ. 2532 ชายชาวคาระอั้งถูกจับกุมในข้อหาบุกรุกพื้นที่ป่าและเข้าเมือง โดยผิดกฎหมาย ส่งผลให้การผลิตในภาคการเกษตรลดความเข้มลงมาก เนื่องจากแรงงานส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นผู้หญิง ดังนั้นพื้นที่การปลูกพืชไร่เป็นการปลูกเพื่อบริโภคเท่านั้น อีกทั้งการถูกจับกุมของชายคาระอั้งยังส่งผลให้นายทุนและกลุ่มต่างๆ เข้าไปในชุมชนคาระอั้งมากขึ้น ซึ่งทำให้พืชเศรษฐกิจหลายชนิดถูกนำไปเพาะปลูก เช่น งามและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อเพิ่มรายได้ ต่อมาเมื่อชายชาวคาระอั้งถูกปล่อยตัวจากการถูกจับกุม การเพาะปลูกพืชดังกล่าวข้างต้นยังคงปลูกต่อไป และมีความเข้มมากขึ้น โดยบางครั้งเรือนได้ลดจำนวนพื้นที่การปลูกข้าวไร่ลง เพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจดังกล่าว

ตาราง 2.4 โครงสร้างประชากรปีพ.ศ. 2552

หมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)				รวม
	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	
แม่จร	77	47.83	84	52.17	161
ปางแดงใน	150	47.92	163	52.08	313
ห้วยปาง	78	45.35	94	54.65	172
ปางแดงนอก	98	45.16	119	54.84	217
รวม	403	46.70	460	53.30	863

รูป 2.5 โครงสร้างประชากรปีพ.ศ. 2552

ในด้านสิทธิการเป็นพลเมืองในประเทศไทยของชาวคาระอั้ง พบว่า คาระอั้งมีบัตรประจำตัวประชาชนน้อยมาก เมื่อเข้ามาอยู่ในพื้นที่ประเทศไทยครั้งแรก ต่อมาจึงได้บัตรสีต่างๆ เช่น สีเขียวขอบแดง สีชมพูและสีฟ้า ปัจจุบันลูกหลานชาวคาระอั้งส่วนใหญ่ในพื้นที่ศึกษา เริ่มได้บัตรประจำตัวประชาชนตั้งแต่ปีพ.ศ. 2548 และมีจำนวนมากขึ้นในปีพ.ศ. 2551

คาระอั้งที่เกิดที่บ้านนอกแล้วส่วนใหญ่ได้บัตรประจำตัวสีฟ้า (สถานะบุคคลบนพื้นที่สูง) การเดินทางออกนอกพื้นที่ที่ออกบัตร คือ อนุญาตให้เดินทางออกนอกเขตพื้นที่อำเภอหรือกิ่งอำเภอที่ออกบัตร โดยนายอำเภออนุญาตได้ 7 วัน ออกนอกเขตจังหวัด นายอำเภออนุญาตได้ 10 วัน แล้วรายงานจังหวัด ถ้าออกนอกเขตจังหวัด 15 วัน ต้องขออนุญาตผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งบัตรสีฟ้าหมายถึง คนต่างด้าว ด้านหลังของบัตรจะระบุไว้อย่างชัดเจนว่าไม่ใช่บัตรประชาชนและห้ามออกนอกพื้นที่ ซึ่งบัตรสีฟ้าจะทำเมื่ออายุ 15 ปี และหมดอายุภายใน 6 ปี แต่เมื่อได้บัตรสีฟ้าแล้ว ต้องเสีย

ภาษี 400 บาทต่อปี และเสียค่าอนุโมทนาบัตร 100 บาท รวมทั้งสิ้น 500 บาท โดยคาระอั้งบ้านแม่จร บ้านปางแดงใน และบ้านปางแดงนอกไม่มีผู้ที่ได้บัตรสีฟ้า แต่บ้านห้วยปงมีผู้ที่ได้บัตรสีฟ้าเมื่อปี พ.ศ. 2532 จำนวน 47 คน

บัตรประจำตัวสีชมพู (สถานะของผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า) หมายถึง ผู้พลัดถิ่นไทใหญ่ สัญชาติพม่าได้รับอนุญาตให้อาศัยอยู่ได้ชั่วคราวตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 9 มีนาคม 2519 มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2543 กำหนดสถานะให้ผู้ที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (ไม่ได้เกิดในประเทศไทย) เป็นผู้เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย (ถือใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว) และบุตรที่เกิดในประเทศไทยระหว่างวันที่ 24 ธันวาคม 2515 ถึงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2534 ให้ได้รับสัญชาติไทย สำหรับผู้ที่ได้บัตรสีชมพูนั้น การขออนุญาตออกนอกเขตจังหวัด ต้องขออนุญาตต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งคาระอั้งบ้านแม่จรมีผู้ที่ได้บัตรสีชมพูเมื่อปีพ.ศ. 2532 จำนวน 10 คน และต่อมาในปีพ.ศ. 2542 จำนวน 35 คน บ้านปางแดงในได้บัตรสีชมพูเมื่อปี พ.ศ. 2532 จำนวน 48 คน บ้านห้วยปงได้บัตรสีชมพูเมื่อปีพ.ศ. 2549 จำนวน 33 คน และบ้านปางแดงนอกได้บัตรสีชมพูเมื่อปีพ.ศ. 2550 จำนวน 53 คน

ส่วนบัตรประจำตัวสีเขียวขอบแดง (สถานะของผู้มีบัตรชุมชนบนพื้นที่สูง) คือ สถานะของผู้ถือบัตรสำรวจชุมชนบนพื้นที่สูง มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2543 ให้ผู้ถือบัตรสำรวจพิสูจน์สถานะของตนเองภายใน 1 ปี นับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติผู้ถือบัตรสำรวจชุมชนบนพื้นที่สูงดังกล่าว อาจมีสถานะเป็นคนไทยคือเป็นชาวเขาตั้งเดิมติดแผ่นดิน แต่ตกรสำรวจของทางราชการมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2512 จนถึงมีการสำรวจชุมชนบนพื้นที่สูงเมื่อปีพ.ศ. 2542 หรืออาจมีสถานะเป็นบุคคลที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือเข้ามาในประเทศไทยในลักษณะผิดกฎหมาย ถึงวันที่ 3 ตุลาคม 2528 ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่เข้าเมืองมาในประเทศไทยหลังปีพ.ศ. 2528 ทั้งนี้บัตรประจำตัวสีเขียวขอบแดงเป็นบัตรที่ทำเมื่ออายุ 12 ปี ใช้ได้ตลอดไม่มีวันหมดอายุ ซึ่งบ้านแม่จร บ้านปางแดงใน และบ้านปางแดงนอกไม่มีผู้ที่ได้บัตรสีเขียวขอบแดง แต่บ้านห้วยปงมีผู้ที่ได้บัตรสีเขียวขอบแดงเมื่อปีพ.ศ. 2542 จำนวน 2 คน

สำหรับผู้ที่ไม่มีบัตร ตกหล่นจากการสำรวจ และอื่นๆ เช่น บัตรต่างด้าว เป็นต้น ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการเดินทางอยู่ตลอดเวลา ทำให้ไม่ได้พักประจำอยู่ในพื้นที่ หรือการเกิดที่ไม่มี การแจ้งรายชื่อ เมื่อมีการสำรวจจำนวนประชากรในพื้นที่ทำให้เกิดการตกหล่น นอกจากนั้น ผู้ที่ไม่มีบัตรส่วนใหญ่จะเป็นคนแก่ที่มีอายุมากหรือมีบัตรแต่ปล่อยให้บัตรหมดอายุ เนื่องจากไม่ได้ติดต่อกับคนภายนอก จึงไม่เห็นความสำคัญในการมีบัตรแสดงตัว ซึ่งกลุ่มผู้ที่ไม่มีบัตร ตกหล่นจากการสำรวจ และอื่นๆ หมายถึง เด็กที่อายุยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะสามารถทำบัตรได้ (ตาราง 2.5)

ตาราง 2.5 บัตรแสดงสถานะบุคคลของชาวคาระอั้ง

หมู่บ้าน ประเภทบัตร	จำนวน (คน)					รวม
	ฟ้า	ชมพู	เขียวขอบแดง	ประชาชน	ไม่มีบัตร/ ตกหล่น และอื่นๆ	
แม่จร	-	45	-	81	35	161
ปางแดงใน	-	48	-	157	108	313
ห้วยปง	47	33	2	52	38	172
ปางแดงนอก	-	53	-	47	117	217
รวม	47	179	2	337	298	863

2.6 ลักษณะทางสังคม และวัฒนธรรม

2.6.1 การแต่งกาย

ลักษณะการแต่งกายของชายชาวคาระอั้งในอดีตนิยมสวมกางเกงสีน้ำเงินหรือสีดำแบบกางเกงสะดอหรือบางคนอาจนุ่งโจง แต่ปัจจุบันนิยมแต่งกายคล้ายคนไทยพื้นราบ ส่วนการแต่งกายของหญิงชาวคาระอั้ง ประกอบด้วยเสื้อผ่าหน้า แขนกระบอก เอวลอยสีพื้นสดใส ส่วนใหญ่มักเป็นสีฟ้า สีน้ำเงิน สีเขียวใบไม้ ตกแต่งสาบเสื้อด้านหน้าด้วยแถบผ้าสีแดง ซึ่งเสื้อที่สวมจะมีการประดับด้วยเครื่องเงินหรือเหรียญรอบๆ เสื้อด้วย รวมถึงผ้าไหมพรมและเมล็ดพันธุ์พืชต่างๆ ร้อยเป็นด้ายติดกับเสื้อ (รูป 2.6) ทั้งนี้เสื้อสวมทับจะไม่มีกระดุม แต่จะใช้เข็มกลัดๆ ที่หน้าอกของเสื้อ นอกจากเสื้อผ่าหน้า (เสื้อสวมทับ) ชาวคาระอั้งยังนิยมสวมผ้าซิ่นที่ทอขึ้นเอง สีแดงสลับลายริ้วขาวเล็ก ๆ ขวางลำตัวความยาวจรดเท้า การแต่งกายจะคล้ายการนุ่งกระโจมอก โดยหญิงคาระอั้งที่มีอายุมากจะนิยมสวมเสื้อผ้าสีทึบมากกว่าสีสดใสและโพกศีรษะด้วยผ้าผืนยาวสีดำ ซึ่งสาวชาวคาระอั้งในปัจจุบันส่วนใหญ่นิยมใช้ผ้าขนหนูซึ่งซื้อจากตลาดพื้นราบในการโพกศีรษะ แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดที่บ่งบอกอย่างชัดเจนถึงความเป็นหญิงชาวคาระอั้งได้แก่หวายลงรักแกะลายหรือใช้เส้นหวายเล็กๆ ย้อมสีดักเป็นลาย บางคนก็ใช้โลหะสีเงินลักษณะเหมือนแผ่นสังกะสีนำมาดัดเป็นแถบยาว ตกกลายและขดเป็นวง สวมใส่ปนกันเรียกว่า หน่อง

หน่อง มีความหมายว่า วงสวมเอว ซึ่งหญิงคาระอั้งจะสวมหน่องใน 3 ลักษณะที่มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป แต่คนส่วนใหญ่มักจะเรียกรวมกันว่า หน่องว่อง ทั้งนี้เส้นหวายที่ใหญ่ประมาณ 1 เซนติเมตรและมีสีแดงจะเรียกว่า หน่องแรง ส่วนเส้นหวายที่เป็นเส้นเล็กๆ และมีสีดำเรียกว่า หน่องว่อง และเส้นที่สวมใส่เอวเป็นโลหะที่มีสีเงินเรียกว่า หน่องเร็น (รูป 2.7) ทั้งนี้หญิงคาระอั้งทุกคนจะต้องสวมใส่หน่องว่องเมื่ออายุ 12 ปี และหน่องว่องจะต้องทำด้วยตนเอง ด้วยความเชื่อว่า

หนองว่อง คือ สัญลักษณ์ของการเป็นลูกหลานนางฟ้า ตามตำนานที่เล่าสืบต่อกันมาถึงนางฟ้าที่ซื้อ
 หรอยเงิน ที่ได้บินลงมายังโลกมนุษย์ แต่โชคร้ายไปติดแร้วดักสัตว์ของชาวลาหู่ ทำให้ไม่สามารถ
 เดินทางกลับสวรรค์ได้ต้องอยู่ในโลกมนุษย์ ชาวคาระอั้งเชื่อว่าพวกตนเป็นลูกหลานของนางหรอย
 เงิน ฉะนั้นจึงต้องสวมหนองว่องซึ่งเปรียบเสมือนแร้วดักสัตว์ไว้เป็นสัญลักษณ์เพื่อระลึกถึงนางฟ้า
 หรอยเงินตลอดเวลา หากถอดหนองว่องออกจะทำให้สิ่งไม่เป็นมงคลเข้ามาในชีวิตได้ ฉะนั้นหญิง
 คาระอั้งจึงต้องสวมหนองว่องไว้ตลอดเวลาแม้กระทั่งเวลานอน

รูป 2.6 เสื้อ และการแต่งกายของหญิงคาระอั้ง

รูป 2.7 วงสวมเอวของหญิงคาระอั้งที่เรียกว่า หนองว่อง

2.6.2 ภาษา

คาระอั้งมีภาษาพูดของตนเอง ที่นักภาษาศาสตร์บางคนจัดให้อยู่ในกลุ่มภาษาปะหล่อง-
 วะ แต่โดยทั่วไปแล้วชาวคาระอั้งสามารถพูดภาษาไทยใหญ่ได้ นอกจากนี้ในภาษาปะหล่องยัง
 ปรากฏการหยิบยืมคำมาจากภาษาต่างๆ มากมาย ทั้งจากภาษาคะฉิ่น ภาษาไทยใหญ่ และภาษา
 ลีซอ ซึ่งในการติดต่อกับคนต่างเผ่าชาวคาระอั้งจะใช้ภาษาไทยเป็นหลัก ส่วนคาระอั้งในประเทศ

ไถยนั้น ปัจจุบันเด็ก ๆ และผู้ชายวัยกลางคนมักพูดภาษาไทย (ภาคเหนือ) ได้บ้าง ส่วนการสื่อสารกับผู้หญิงที่ค่อนข้างมีอายุมากต้องอาศัยล่าม เพราะหญิงชาวคาระอั้งฟังภาษาไทยเข้าใจแต่ไม่กล้าได้ตอบด้วยภาษาไทย

2.6.3 ศาสนา ความเชื่อ และพิธีกรรม

ด้านการนับถือศาสนาพบว่า บ้านปางแดงนอกและบ้านห้วยปงมีชนเผ่าที่นับถือศาสนาพุทธและคริสต์อาศัยอยู่ร่วมกัน โดยชาวคาระอั้งส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก ส่วนลาหู่จะนับถือศาสนาคริสต์ แต่กรณีของบ้านแม่จรแม้ว่าจะมีชาวลาหู่อาศัยอยู่ด้วย แต่การนับถือศาสนา กลับเป็นการนับถือศาสนาพุทธทั้งหมด แตกต่างเพียงชาวลาหู่ในบ้านแม่จรที่นับถือพุทธแต่ไม่เข้าวัด ส่วนการนับถือศาสนาของชาวคาระอั้งบ้านปางแดงนอกบางส่วนมีการนับถือศาสนาคริสต์ ในขณะที่บ้านปางแดงในซึ่งเป็นชาวคาระอั้งนับถือศาสนาพุทธทั้งหมด โดยการนับถือศาสนาของคาระอั้งและลาหู่ในพื้นที่ศึกษาเป็นการนับถือศาสนาที่ควบคู่ไปกับการนับถือผีด้วย (ตาราง 2.6)

ตาราง 2.6 จำนวน และร้อยละของศาสนาที่นับถือ

ความเชื่อ/ ศาสนา	ชาติพันธุ์	บ้านแม่จร		บ้านปางแดงใน		บ้านห้วยปง		บ้านปางแดงนอก	
		ครัวเรือน	ร้อยละ	ครัวเรือน	ร้อยละ	ครัวเรือน	ร้อยละ	ครัวเรือน	ร้อยละ
พุทธ-ผี	คาระอั้ง	30	85.71	58	100.00	37	39.78	53	60.23
	ลาหู่	5	14.29	-	-	-	-	-	-
คริสต์	คาระอั้ง	-	-	-	-	-	-	19	18.18
	ลาหู่	-	-	-	-	56	60.22	16	21.59
รวม		35	100.00	58	100.00	93	100.00	88	100.00

การนับถือศาสนาพุทธของชาวคาระอั้งคือ การทำบุญทุกวันพระ ถวายศีลและฟังเทศน์ฟังธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุจะไปนอนที่วัดเพื่อฟังเทศน์ฟังธรรมพร้อมกับการถือศีล 8 ซึ่งความนับถือในพระพุทธศาสนาของชาวคาระอั้งเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นแล้ว ถือว่าการนับถือและปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ภายในหมู่บ้านของชาวคาระอั้งจะต้องมีวัดหรือสำนักสงฆ์เป็นหลักสำคัญที่จะสามารถก่อตั้งหมู่บ้านได้ แม้กระทั่งในบ้านของชาวคาระอั้งในแต่ละหลังคาเรือนก็จะมีหิ้งพระที่ยกไว้สูงเพื่อการกราบไหว้ทุกบ้าน อย่างไรก็ตาม กรณีของบ้านแม่จรที่มีคาระอั้งครอบครัวหนึ่งจะเปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ ผู้นำหมู่บ้านได้แจ้งว่าตามกฎของหมู่บ้านจะต้องถูกไล่ออกจากหมู่บ้าน สะท้อนให้เห็นความศรัทธาและความนับถือในพระพุทธศาสนาอย่าง

ชัดเจน ทั้งนี้ นอกจากการนับถือในศาสนาพุทธ ความเชื่อเรื่องผีก็ถูกผูกโยงเข้ากับชีวิตประจำวันของชาวคาระอั้งในแต่ละหมู่บ้านด้วย ตั้งแต่การเกิดจนถึงการตาย ซึ่งผีที่ชาวคาระอั้งให้ความเคารพสูงสุดคือ ผีเจ้าที่ ส่วนการนับถือศาสนาคริสต์มีเพียงบ้านปางแดงนอกเท่านั้นที่มีคาระอั้งจำนวน 19 หลังคาเรือนที่นับถือศาสนาคริสต์เช่นเดียวกับชาวลาหู่

ชาวคาระอั้งถือเป็นกลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธลัทธิเถรวาทอย่างเคร่งครัด ดังนั้นวัดจึงเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับสังคมคาระอั้ง ซึ่งหากไม่มีวัด แต่ในหมู่บ้านของชาวคาระอั้งก็จะมีสำนักสงฆ์ เป็นเสมือนตัวแทนของวัด โดยในบ้านเรือนของชาวคาระอั้งทุกหลังคาเรือนจะมีหิ้งบูชาพระดอกไม้วี รูปเทียนจะถูกนำมาบูชาพระทุกวัน ซึ่งทุกวันพระชาวบ้านจะไม่ออกไปทำงาน ก่อนถึงวันพระชาวบ้านจะช่วยกันเก็บกวาด ทำความสะอาดวัด เมื่อถึงเวลากลางคืนผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านจะมานอนที่วัด

นอกจากการนับถือพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัดแล้ว ชาวคาระอั้งยังมีความเชื่อเรื่องวิญญาณควบคู่ไปด้วย โดยเชื่อว่าวิญญาณทั่วไปมี 2 ระดับ ดังนี้ ระดับหนึ่งเรียกว่า “กาบู่” เป็นวิญญาณของสิ่งมีชีวิต อีกระดับหนึ่งคือ “กาน่า” เป็นวิญญาณที่อยู่ในสิ่งที่ไม่มีชีวิต เช่น ต้นไม้ ภูเขา แม่น้ำ และเชื่อว่าบุคคลแต่ละคนจะมีวิญญาณที่สิงอยู่ จากความเชื่อดังกล่าวทำให้ชาวบ้านมีพิธีบูชาผีหรือวิญญาณควบคู่ไปกับพิธีกรรมทางศาสนาพุทธอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นงานแต่งงาน งานศพหรืองานขึ้นบ้านใหม่ โดยมีหัวหน้าพิธีกรรมที่เรียกว่า “ค้าย่าน” เป็นผู้ประกอบพิธีในหมู่บ้าน

สถานที่ศักดิ์สิทธิ์และมีความสำคัญที่สุดของชาวคาระอั้งคือ ศาลผีเจ้าที่ (กะมู เม็ง) ซึ่งเป็นที่อยู่ของผีหรือวิญญาณที่คุ้มครองหมู่บ้าน ดังนั้นชาวบ้านจึงมีการสร้างศาลให้อยู่เหนือหมู่บ้านหรืออยู่บนที่สูงกว่าที่อยู่อาศัยและมีการดูแลอยู่ตลอดเวลา โดยการบูชาผีเจ้าที่ที่จะกระทำปีละ 2 ครั้ง คือช่วงเข้าพรรษา 1 ครั้ง และช่วงก่อนออกพรรษา 1 ครั้ง พิธีบูชาผีเจ้าที่ก่อนเข้าพรรษาเรียกว่า “เสียงกะน่า” ซึ่งในช่วงเข้าพรรษานี้ชาวบ้านจะไม่มีการแต่งงานเกิดขึ้น จากนั้นจึงทำพิธี “กะปี่ สะเมิง” หรือ ปิดประตูศาลเจ้าที่ เมื่อใกล้ออกพรรษา ชาวบ้านก็จะทำพิธี “สวาะ ออกวา” คือบูชาผีเจ้าที่อีกครั้งหนึ่ง เพื่อทำการเปิดประตูศาลผีเจ้าที่ หรือ “วะ สะเมิง” เพื่อเป็นการบอกกล่าวช่วงที่ชาวบ้านจะมีการแต่งงานกันมาถึงแล้วและในพิธีแต่งงานนี้จะมีการเชื้อเชิญผีเจ้าที่ออกไปรับเครื่องเช่นบูชาด้วยทั้งนี้ชาวบ้านทุกหลังคาเรือนจะต้องมาในพิธีกรรมนี้ โดยนำไปต้มสับเป็นชิ้นๆ นำไปรวมกันที่ศาลเจ้าที่ผีเจ้าที่จากนั้น “ค้าย่าน” หรือผู้นำในการทำพิธีกรรม ก็จะเป็นผู้บอกกล่าวแก่ผีเจ้าที่ต่อไป (วาสนา ละอองปลิว, 2545) นอกจากความเลื่อมใสในพุทธศาสนาและความเชื่อเรื่องผีหรือวิญญาณแล้ว ชาวคาระอั้งยังมีความเชื่อและให้การนับถือพญานาคอีกด้วย การจะทำการใดๆ ก็ตามจะต้องดูทิศทางให้ดี หากมีการเกิดแผ่นดินไหวขึ้นก็เป็นผลสืบเนื่องจากพญานาคพลิกตัว ซึ่งทุก 3 เดือน พญานาคจะพลิกตัว 1 ครั้ง

การเกี่ยวพาราสี และการแต่งงานหนุ่มสาวดะอ์ฮ์ส่วนใหญ่ไม่นิยมแต่งงานกับคนต่างเผ่า โดยการพบปะกันของชายหนุ่มหญิงสาวมักจะเกิดขึ้นในเทศกาลหรือพิธีทำบุญต่างๆ เมื่อชายหนุ่มถูกใจหญิงสาวคนใดก็จะหาโอกาสไปเที่ยวบ้านในตอนกลางคืน โดยจะเป่าปี่ (เว่อ) หรือ ดิดซิง (ดิง) เป็นเพลงเพื่อบอกกล่าวสาวตื่นขึ้นมาเปิดประตูรับหากสาวไม่รังเกียจก็จะลุกขึ้นเปิดประตูให้และพากันเข้าไปในบ้าน นั่งคุยกันที่เตาไฟ โดยจะไม่มีเรื่องของการมีเพศสัมพันธ์เข้ามาเกี่ยวข้อง จนหนุ่มสาวเข้าใจกันและตกลงจะแต่งงานกันจึงบอกพ่อแม่ของทั้งสองฝ่าย จากนั้นจึงให้พ่อแม่ฝ่ายชายไปสู้ออกกับพ่อแม่ฝ่ายหญิง ส่วนใหญ่สินสอดที่เรียกร้องกันจะอยู่ระหว่าง 3,000 – 4,000 บาทค่าใช้จ่ายในการแต่งงานเป็นของฝ่ายชายทั้งหมด เมื่อเสร็จพิธีแต่งงานแล้วฝ่ายหญิงต้องไปอยู่กับครอบครัวฝ่ายชาย แต่ในกรณีที่ฝ่ายชายไม่มีสินสอดพ่อแม่ฝ่ายหญิงจะเป็นฝ่ายออกค่าใช้จ่ายในการแต่งงานให้ เมื่อเสร็จพิธีแต่งงานฝ่ายชายต้องไปอยู่กับครอบครัวเป็นการขึ้นเขย และทำงานชดใช้ค่าสินสอดเป็นเวลา 3 ปี จากนั้นจะแยกครอบครัวหรือพาฝ่ายหญิงไปอยู่กับครอบครัวของตนต่อไปได้

สำหรับพิธีกรรมเกี่ยวกับการตายนั้น เมื่อมีสมาชิกในหมู่บ้านตาย ชาวดะอ์ฮ์จะมีการจัดงานศพในหมู่บ้านเฉพาะในกรณีที่ตายในหมู่บ้านเท่านั้น หากตายนอกหมู่บ้าน ชาวดะอ์ฮ์จะไม่นำศพเข้ามาในหมู่บ้านเด็ดขาด เพราะเชื่อว่าจะทำให้เกิดเหตุร้ายขึ้นในชุมชน ดังนั้นเมื่อมีคนตายนอกหมู่บ้านจะมีพิธีเพียงแค่การเก็บศพไว้ 1 วันเท่านั้น จากนั้นจะมีการนิมนต์พระมาสวดและนำไปฝังที่ป่าช้าทันที ในขณะที่กรณีมีคนตายในหมู่บ้าน ระยะเวลาการจัดงานศพจะขึ้นอยู่กับฐานะของผู้ตายแต่โดยส่วนใหญ่เมื่อมีการตายเกิดขึ้นญาติพี่น้องจะตั้งศพไว้เป็นเวลา 2 วัน ระหว่างนั้นจะมีการเลี้ยงอาหารชาวบ้านทั้งหมู่บ้านตลอดงานพิธี พิธีกรรมในช่วงนี้จะมีการเลี้ยงผี เพื่อบอกกล่าวโดยคำ่านเท่านั้น เมื่อถึงเวลานำไปเผาที่ป่าช้า จะมีการนิมนต์พระมาชักศพและทำการสวดส่งวิญญาณ ทั้งนี้ตอนที่อยู่ในประเทศพม่าการเผาศพจะเผาเฉพาะคนตายที่เป็นคนแก่เท่านั้น หากเป็นคนหนุ่มต้องฝัง แต่สำหรับในประเทศไทยจะใช้พิธีเผาเพียงอย่างเดียว

นอกจากนั้น วันที่ตายก็มีผลต่อการประกอบพิธีเช่นกัน ซึ่งชาวดะอ์ฮ์มีความเชื่อว่าจะไม่ประกอบพิธีส่งศพในวันพระ 15 ค่ำและขึ้น 1 ค่ำ เนื่องจากเชื่อว่า หากทำพิธีในวันพระ 15 ค่ำผู้ตายจะฟื้นขึ้นมา เป็นวิญญาณที่ดุร้าย เมื่อบ่าหน้าไปทางใดก็จะมีแต่คนตาย ส่วนวันขึ้น 1 ค่ำถือเป็นวันเริ่มต้นของเดือน หากทำพิธีส่งศพถือเป็นกลางไม่ดี การส่งศพนั้นจะใช้กับฆราวาส โดยจะฝังศพหันหัวเข้ามายังหมู่บ้าน หันปลายเท้าออกนอกหมู่บ้าน หากเป็นพระและเณรจะทำพิธีเผาหลังจากนั้นญาติจะทำพิธีทำบุญให้ผู้ตายอีกครั้งหนึ่งซึ่งไม่มีกำหนดตายตัวว่าเป็นวันไหน แต่มักไม่เกิน 2 ปี จะเห็นได้ว่าความเชื่อทางพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อชาวดะอ์ฮ์อย่างมาก โดยเฉพาะความเชื่อในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด ดังนั้นชาวดะอ์ฮ์จึงหมั่นทำบุญ เพื่อเป็นการสะสมบุญต่อไปใน

ชาติภพหน้า นอกจากการจัดงานตามฐานะของผู้ตายและวันที่ตายแล้ว ความตายยังถูกผูกโยงเข้ากับระบบเศรษฐกิจของชาวคาระอั้งอีกด้วย กล่าวคือ เมื่อมีคนตายและมีการจัดงานศพขึ้น ชาวบ้านมีความเชื่อว่าห้ามแตะต้องเมล็ดพันธุ์ที่จะใช้ในการเกษตร เช่น ข้าวโพดและถั่วต่างๆ เพราะเชื่อว่าส่งผลให้เมล็ดพันธุ์ที่ซเหล่านั้นไม่เจริญงอกงามและผลผลิตที่ได้จะไม่ดี

ในด้านความเชื่อเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บนั้น เมื่อชาวบ้านเกิดการเจ็บป่วย ส่วนใหญ่จะกินยาสมุนไพรที่หมอเมืองเป็นคนจัดให้หรือซื้อยามากินเองก่อนเป็นอันดับแรก จะไม่ไปรักษาที่โรงพยาบาลหรืออนามัย เนื่องจากเชื่อว่าจะเสียค่าใช้จ่ายสูง ยกเว้นถ้ากรณีที่ล้มป่วยหนักจึงจะไปหาหมอที่โรงพยาบาลเชิงควาหรือสถานอนามัยที่บ้านปางแดง แต่หากการเจ็บป่วยนั้นเมื่อรักษานานแล้วก็ยังไม่หายหรือไม่สามารถหาสาเหตุของการเจ็บป่วยได้ ชาวบ้านจะมีการนิมนต์พระมาเทศน์ธรรม โดยใช้เวลาค่อนข้างนานเพราะเชื่อว่าการเทศน์ธรรมที่ยาวนานต้องใช้ความอดทนสูง รวมถึงความศรัทธาที่มีต่อศาสนาอย่างมาก ส่งผลให้เกิดผลบุญที่ช่วยให้คนป่วยหายจากอาการป่วยได้ ทั้งนี้ ชาวบ้านบางส่วนยังมีความเชื่อว่าอาการป่วยที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการกระทำของผี ดังนั้นจึงต้องมีการรักษาด้วยการใช้หมอผีประจำหมู่บ้านมาประกอบพิธีควบคู่ไปด้วย โดยตำแหน่งหมอเมืองนี้ชาวบ้านจะเป็นคนเลือกจากความสามารถในการทำพิธีและส่วนหนึ่งดูจากคนที่แต่งงานกันมานานไม่เลิกกัน หากเป็นพ่อหม้ายจะเป็นหมอเมืองไม่ได้ การเจ็บป่วยโดยไม่ทราบสาเหตุจะให้หมอเมืองมารักษา เช่น การขอโทษผีบันได เป็นการเลี้ยงผีบันไดให้เป็นที่ถ้อยกลางช่วยขอโทษผีอื่นๆ ที่เป็นต้นเหตุให้ป่วย หากเลี้ยงผีบันไดแล้วไม่หาย ต้องไปถามผีเจ้านายที่แยกวัดอินทร์ในเชิงควา ผีเจ้านายจะบอกว่าไปผิดที่ไหน แล้วจึงตามไปแก้ที่นั่นหรือผีที่อาศัยอยู่ที่ต้นไม้ใหญ่ หากไปขอโทษหรือขอมาทำให้ใช้ตุ้งสามหางขนาดเล็กเสียบไม้ มัดดอกใหญ่ๆ ใส่เกลือ ใส่ใบชา หมากพลูและรูปเทียน

2.6.4 วัฒนธรรม และประเพณี

วัฒนธรรมและประเพณีของชาวคาระอั้งในรอบปีส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกัน คือ ช่วงเดือนมกราคมเป็นการส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ เริ่มตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคมของปีเก่าจนถึงวันที่ 1 มกราคมของปีใหม่ ชาวบ้านจะไม่แตะต้องพันธุ์พืชที่ตนเองจะปลูก เช่น ข้าวไร่ ข้าวโพด ถั่วลิสง (ถั่วดิน) ถั่วแดง ถั่วดำ และถั่วแปะยี

ช่วงเดือนกุมภาพันธ์จนถึงช่วงเดือนมีนาคมจะไม่มีประเพณีหรือกิจกรรม เนื่องจากเป็นช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต แต่คาระอั้งบางหมู่บ้านเช่นบ้านปางแดงนอกจะมีเก็บเงินคนละ 30 บาทไปเที่ยวงานครุบาที่องค์วัดบ้านเด่น เมื่อเข้าสู่เดือนเมษายนจะมีประเพณีหลัก ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ การส่งเคราะห์หมู่บ้านและการไหว้ผีขุนน้ำ โดยประเพณีสงกรานต์ของชาวคาระอั้งใช้เวลานาน 5 วัน กิจกรรมหลัก คือ การทำขนมเพื่อนำไปถวายพระที่วัด การขนทรายเข้าวัด ทำความสะอาดวัด

และชุมชน รคน้ำคำหัวผู้อาวุโส การก่อเจดีย์ทรายและการเข้าวัดถือศีลและฟังธรรม โดยความแตกต่างในประเพณีสงกรานต์ของชาวคาระอั้ง คือในวันที่ 5 ถือเป็นวันที่สำคัญที่สุด ตอนเช้าทุกคนจะนำอาหารไปถวายที่วัดและประกอบพิธีสืบชะตาหมู่บ้านที่บริเวณวัด หลังจากนั้นในช่วงบ่ายจะมีการนิมนต์พระมาที่ใจกลางบ้านเพื่อประกอบพิธีสะเดาะเคราะห์ ปัดรังควานผีร้ายต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเพื่อไม่ให้ทำร้ายชาวบ้าน ซึ่งพระที่นิมนต์มาจะต้องขึ้นไปนั่งประกอบพิธีสวดและประพรมน้ำมนต์ด้านบนหอใจกลางหมู่บ้าน เป็นหอสูงที่ตั้งอยู่กลางหมู่บ้าน (รูป 2.8) นอกจากนี้ยังมีการไหว้ผีขุนน้ำด้วย

โอบ้านห้วยพง

โอบ้านปางแดงใน

รูป 2.8 โอบ้าน (ใจกลางบ้าน) ของชุมชนชาวคาระอั้ง

วันแรกของประเพณีสงกรานต์หรือปีใหม่เมืองนั้นจะตรงกับวันที่ 12 เมษายน ชาวคาระอั้งจะช่วยกันขนทรายเข้าวัด เพราะเชื่อว่าเวลามาวัดได้ติดเอาทรายจากวัดกลับไปบ้านด้วย ดังนั้นการขนทรายเข้าวัดก็คือการนำทรายกลับมาไว้ที่วัดดั้งเดิม ส่วนในวันที่สองของงานชายชาวคาระอั้งจะตื่นแต่เช้ามีดเพื่อไปปรับนางสงกรานต์ด้วยการจุดประทัดหรือยิงปืน มีการทำความสะอาดบ้านเรือน วัดและพัฒนาชุมชนของตนเอง เริ่มมีการเล่นน้ำสงกรานต์หรือเตรียมของเพื่อทำขนมที่จะใช้ทำบุญในวันต่อไป ในขณะที่คนเฒ่าคนแก่เริ่มมีการเข้าวัดถือศีล พอวันที่สามชาวบ้านจะนำอาหารไปทำบุญที่วัดและมีการสงน้ำพระพุทธรูป โดยในวันที่สี่ของงานจะเป็นการรคน้ำคำหัวผู้อาวุโส คนเฒ่าคนแก่ พ่อแม่หรือบุคคลที่ตนเองให้ความเคารพนับถือ รวมถึงมีการแจกจ่ายขนมที่ตนเองทำขึ้นแก่คนในชุมชน และวันสุดท้ายที่มีความแตกต่างจากคนพื้นราบคือ การสืบชะตาหมู่บ้านและนิมนต์พระมาประกอบพิธีที่โอบ้าน เพื่อเป็นการสะเดาะเคราะห์ ขจัดสิ่งชั่วร้ายออกไปจากหมู่บ้านและคนในชุมชน รวมถึงเป็นการเปิดรับสิ่งดีๆ สิ่งใหม่ๆ เข้ามาในชีวิตในช่วงปีใหม่ (ตาราง 2.7)

ตาราง 2.7 ประเพณีในรอบปีของชาวคาระอั้ง

เดือน	กิจกรรม
มกราคม	ปีใหม่
กุมภาพันธ์	-
มีนาคม	-
เมษายน	- สงกรานต์ ทำบุญที่ไต่บ้าน/ ส่งเคราะห์หมู่บ้าน - ไหว้ผีขุนน้ำ
พฤษภาคม	-
มิถุนายน	- ปิดประตูเมือง - เลี้ยงผีบ้าน
กรกฎาคม	วันเข้าพรรษา (วันพระใหญ่)
สิงหาคม	วันแม่
กันยายน	-
ตุลาคม	- เปิดประตูเมือง - วันออกพรรษา
พฤศจิกายน	ไหว้ผีเจ้าเมือง
ธันวาคม	- วันพ่อ - ส่งท้ายปีเก่า

ช่วงเดือนพฤษภาคมไม่มีกิจกรรมใดๆ เมื่อเข้าสู่ช่วงเดือนมิถุนายนชาวบ้านจะทำพิธีปิดประตูเมือง ซึ่งการทำพิธีปิดประตูเมือง (ปิดประตูผี) จะทำพิธีในวัน 8 ค่ำเดือน 7 ของทุกปี หลังการเพาะปลูกเสร็จ พิธีนี้ทำขึ้นบริเวณหอเจ้าเมือง โดยหมอผีหรือหมอเมืองเป็นผู้ประกอบพิธี เริ่มจากการนำอาหารไหว้ผีเข้าบ้าน บริเวณข้างหอผีเจ้าเมือง เนื่องจากผีเจ้าเมืองเป็นผีใหญ่ มนุษย์ไม่สามารถสื่อสารกับผีเจ้าเมืองโดยตรงได้ต้องขอร้องให้ผีบ้านช่วยสื่อสาร หลังจากถวายอาหารซึ่งประกอบด้วยไก่ ข้าว กุ้ง ข้าว เหล้า ดอกไม้ รูปเทียน ชาวบ้านจะขออนุญาตนำอาหารมากิน เชื่อว่าอาหารที่ถวายผีเจ้าเมืองเป็นสิริมงคล ในพิธีปิดประตูผี ชาวบ้านต้องนำอาวุธประเภท ปืน ดาบ และหน้าไม้อย่างละ 5 ชิ้น มอบให้เจ้าเมืองเพื่อเป็นอาวุธซึ่งผีเจ้าเมืองจะมอบให้ลูกน้องนำไปไล่สัตว์ที่มารบกวนในไร่นา โดยต้องเตรียมเชือกม้า เชือกช้าง และอาหารสำหรับม้าและช้างซึ่งเป็นพาหนะของผีด้วย ในวันที่และหลังจากนั้น 1 วัน ชาวบ้านจะไม่เข้าไปในไร่นาเด็ดขาด เนื่องจากเชื่อว่าอาจได้รับอันตรายจากอาวุธของผีลูกน้องเจ้าเมืองที่เข้าไปดูแลขับไล่สิ่งรบกวนหรือสิ่งไม่ดีใน

ไร่สวนได้ และในช่วงเวลานี้หมู่บ้านก็จะปิด โดยไม่อนุญาตให้ใครเข้าออกเป็นเวลา 2 วัน ในช่วงที่ปิดประตูนี้จะไม่มีการแต่งงานเด็ดขาด ต้องรอให้เปิดประตูก่อนในวันขึ้น 13 ค่ำเดือน 12 (เดือนตุลาคม) ซึ่งในพิธีเปิดประตูนี้ก็คล้ายคลึงกับการปิดประตูเพียงแต่จะไม่มีการมอบอาวุธให้เจ้าเมืองเท่านั้น

ช่วงเดือนกรกฎาคมจะเป็นช่วงการเข้าพรรษา กิจกรรมทางศาสนาที่สำคัญของชาวดาระอั้งคือ งานบุญสะด้างเคี้ยวหรือการรับศีลที่จัดขึ้นในช่วงวันพระ 15 ค่ำระหว่างเข้าพรรษาทั้ง 7 ครั้ง ถือเป็นงานบุญร่วมกันของชุมชนก่อนถึงวันเข้าพรรษาชาวบ้านจะเตรียมทำตุ่ง คัดลอกพระธรรมลงในกระดาษ ทำความสะอาดวัดและชุมชน งานทั้ง 7 ครั้ง เป็นของส่วนรวม 4 ครั้งคือ ครั้งแรกในวันเข้าพรรษา ครั้งที่ 4 กลางพรรษา ครั้งที่ 5 เป็นครั้งที่ใหญ่ที่สุดและครั้งที่ 7 เป็นครั้งสุดท้าย ส่วนที่เหลืออีก 3 ครั้งจะมีเจ้าภาพซึ่งเป็นคนในหมู่บ้าน เจ้าภาพจะเป็นคนรับผิดชอบเตรียมงาน เชิญแขก นิมนต์พระ เตรียมอาหาร เมื่อเสร็จพิธีจะตีกลอง เดินรำ และแห่รอบวัด 7 รอบ

ช่วงเดือนสิงหาคมและเดือนกันยายนส่วนใหญ่จะไม่มีกิจกรรมที่โดดเด่น โดยในวันนี้อาจจะมีการปลูกป่าหรือพัฒนาชุมชนของตนเท่านั้น จนกระทั่งเดือนตุลาคมซึ่งเป็นเดือนออกพรรษาจะมีการเปิดประตูและเดือนพฤศจิกายนจะมีพิธีกรรมที่สำคัญอีกครั้ง ได้แก่ การไหว้ผีเจ้าเมือง และช่วงเดือนธันวาคมในวันพ่อแห่งชาติ ชาวบ้านจะมีการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การปลูกป่า การแข่งกีฬาประจำปี (รูป 2.9) หรือกิจกรรมอื่นที่พัฒนาชุมชนตนเอง เป็นต้น

รูป 2.9 การแข่งกีฬาประจำปีของชาวดาระอั้ง

2.7 สถานศึกษา และศาสนสถาน

บ้านปางแดงในมีโรงเรียน 1 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านปางแดง ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ สร้างขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2527 เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนทั้งสิ้น 275 คน (ปีพ.ศ. 2549) และมีครู 6-7 คน ระยะทางระหว่างหมู่บ้านกับโรงเรียนห่างกันประมาณ 1 กิโลเมตร เช่นเดียวกับบ้านแม่จร แม้ว่าจะมีศูนย์พัฒนาเด็ก

เล็กจำนวน 1 แห่งกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวงบ้านแม่จร แต่ก็ยังมีนักเรียนที่เดินไปเรียนที่โรงเรียนบ้านปางแดง ระยะทางระหว่างหมู่บ้านกับโรงเรียน ประมาณ 5 กิโลเมตร ส่วนบ้านห้วยปงมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่งและศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวงบ้านห้วยปงจำนวน 1 แห่ง มีนักเรียนจำนวน 65 คน ครู 2 คน (รูป 2.10) นอกจากนี้ ยังมีนักเรียนที่เดินไปเรียนที่โรงเรียนบ้านปางแดง ระยะทางระหว่างหมู่บ้านกับโรงเรียน ประมาณ 3 กิโลเมตร ดังนั้นจำนวนผู้ได้รับการศึกษาจึงมีจำนวนที่สูงขึ้นจากเดิมเมื่อครั้งอยู่ประเทศพม่า

โรงเรียนบ้านปางแดง

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาบ้านแม่จร ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาบ้านห้วยปง
รูป 2.10 สถานศึกษาของชาวคาระอั้ง

วัดเป็นสิ่งที่สำคัญในสังคมชาวคาระอั้ง หากไม่มีวัดในหมู่บ้านหรือพื้นที่ใกล้เคียง ชาวคาระอั้งจะมีสำนักสงฆ์เป็นเสมือนตัวแทนของวัด เช่น บ้านแม่จรมีสถาบันสงฆ์บ้านแม่จรตั้งอยู่ในหมู่บ้าน (รูป 2.11) เช่นเดียวกับบ้านห้วยปงที่มีสำนักสงฆ์เช่นกัน ยกเว้นบ้านปางแดงในและบ้านปางแดงนอกที่มีวัด โดยบ้านปางแดงในมีวัดปางแดงในตั้งอยู่ในหมู่บ้าน ส่วนบ้านปางแดงนอกมีวัดดาวสนธยาที่ตั้งอยู่ใกล้กับพื้นที่ตั้งหมู่บ้าน แต่ไม่ได้ตั้งอยู่ในหมู่บ้าน

รูป 2.11 สำนักสงฆ์บ้านแม่จรวงศ์

2.8 กิจกรรมสาธารณูปโภค

การใช้น้ำสำหรับการอุปโภคและบริโภค ชาวบ้านจะใช้น้ำจากลำห้วยต่างๆ ที่ใกล้กับหมู่บ้านในส่วนของอุปโภคและการบริโภค เช่น การอาบน้ำ การใช้น้ำสำหรับการเกษตรและการใช้น้ำสำหรับดื่ม โดยการดึงน้ำมาจากลำห้วยด้วยการต่อท่อมาพักไว้ที่แท่งค้ำน้ำและต่อไปยังหมู่บ้าน เรียกว่า ประปาภูเขา ทั้งนี้การใช้น้ำของแต่ละหมู่บ้านในพื้นที่ศึกษา ส่วนใหญ่เป็นการใช้น้ำด้วยการต่อท่อมาจากลำห้วยสายต่างๆ ในพื้นที่ ดังนี้ บ้านแม่จรวงศ์ใช้น้ำจากลำห้วยแม่จรวงศ์ที่ห่างจากหมู่บ้าน 2 – 3 กิโลเมตร บ้านปางแดงในใช้น้ำจากห้วยหกและห้วยซ่านที่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 4-5 กิโลเมตร บ้านห้วยปงใช้น้ำจากลำห้วยปง ห้วยแม่ยี่และห้วยจะจาที่ห่างจากหมู่บ้าน 3.5 กิโลเมตร ซึ่งในตอนแรกการใช้น้ำประปาภูเขาของคาระอั้งบ้านห้วยปงเป็นการใช้น้ำร่วมกับลาหู่บ้านห้วยปง แต่ในปีพ.ศ. 2551 ชาวคาระอั้งได้ต่อท่อประปาใหม่และแยกการใช้น้ำร่วมกับชาวลาหู่ และบ้านปางแดงนอกจะใช้น้ำจากลำห้วยป่าพริกที่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 4-5 กิโลเมตร

การใช้ไฟฟ้าของชาวคาระอั้งใช้เครื่องปั่นไฟในการผลิตกระแสไฟฟ้า นอกจากนั้นยังมีแผงโซลาร์เซลล์ที่ได้รับการติดตั้งเมื่อประมาณปีพ.ศ. 2549 (รูป 2.12) สมัยรัฐบาลนายกทักษิณ ชินวัตร ซึ่งบ้านที่ได้รับแผงโซลาร์เซลล์จะมีรูปของอดีตนายกทักษิณ ชินวัตรติดอยู่ที่บ้านด้วย ทั้งนี้โดยเฉลี่ยการใช้ไฟฟ้าด้วยแผงโซลาร์เซลล์จะใช้ได้ประมาณ 2 ชั่วโมงสำหรับการดูโทรทัศน์ แต่ระยะเวลาการใช้ไฟฟ้าจะสามารถใช้ได้ยาวนานกว่านั้น หากใช้แต่หลอดไฟนีออนซึ่งแต่ละบ้านจะมีประมาณ 1 – 2 หลอด ซึ่งพื้นที่ศึกษาได้รับการติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ในปริมาณที่แตกต่างกัน ดังนี้ บ้านแม่จรวงศ์ได้รับการติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์จำนวน 11 หลังคาเรือน บ้านปางแดงในได้รับการติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์จำนวน 25 หลังคาเรือน บ้านห้วยปงได้รับการติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์จำนวน 20 หลังคาเรือน และบ้านปางแดงนอกได้รับการติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์จำนวน 7 - 8 หลังคาเรือน

รูป 2.12 การใช้ไฟฟ้าด้วยแผงโซลาร์เซลล์

2.9 การประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพของชาวดาระอั้งในพื้นที่ศึกษาจะมีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับจำนวนการถือครองที่ดินและแรงงาน โดยชาวดาระอั้งบ้านแม่จรจะเริ่มปลูกข้าวไร่ประมาณเดือนพฤษภาคมพร้อมกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และมีการเก็บเกี่ยวผลผลิตทั้งข้าวโพดและข้าวไร่พร้อมกันในเดือนพฤศจิกายน ในขณะที่การปลูกพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ ถั่วลิสง ถั่วแดงและถั่วดำจะมีการเริ่มปลูกพร้อมกันในเดือนสิงหาคมและเก็บเกี่ยวผลผลิตประมาณเดือนธันวาคมถึงเดือนมกราคม ส่วนการปลูกถั่วแปะจะเริ่มปลูกหลังการปลูกถั่วลิสง ถั่วแดงและถั่วดำประมาณหนึ่งเดือน คือ ช่วงเดือนกันยายนแต่จะมีการเก็บเกี่ยวผลผลิตพร้อมกันในเดือนมกราคม

การปลูกข้าวไร่ของชาวบ้านปางแดงจะเริ่มปลูกประมาณเดือนมิถุนายนพร้อมกับข้าวโพดหรือบางครั้งเรือ่นอาจจะมีการปลูกข้าวโพดก่อนลงปลูกข้าวไร่หนึ่งเดือน (เดือนพฤษภาคม) ซึ่งการปลูกข้าวโพดก่อนทำให้มีการเก็บผลผลิตก่อนเช่นกัน แต่ในกรณีของครัวเรือนที่ปลูกข้าวโพดและข้าวไร่พร้อมกันก็จะมีเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนพฤศจิกายน ในขณะที่การปลูกถั่วลิสง ถั่วแดงและถั่วดำของบ้านปางแดงจะเริ่มปลูกพร้อมกันในเดือนสิงหาคม แต่การเก็บผลผลิตจะต่างกัน คือช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคมจะมีการเก็บเกี่ยวถั่วลิสง พอถึงเดือนมกราคมจะเป็นการเก็บเกี่ยวผลผลิตถั่วแดง ต่อด้วยเดือนกุมภาพันธ์จะมีการเก็บเกี่ยวถั่วดำและถั่วแปะจะถูกเก็บเกี่ยวสุดท้ายในเดือนมีนาคมตามลำดับ

การปลูกข้าวไร่ของชาวบ้านห้วยปงเริ่มปลูกประมาณเดือนพฤษภาคม ซึ่งบางครั้งเรือ่นจะปลูกข้าวไร่พร้อมกับการปลูกข้าวโพด แต่บางครั้งเรือ่นจะปลูกข้าวโพดก่อนหนึ่งเดือน (เดือนเมษายน) แต่การเก็บเกี่ยวผลผลิตจะพร้อมกันคือ ช่วงเดือนเดือนพฤศจิกายน ในขณะที่พืชตระกูลถั่ว เช่น ถั่วลิสง ถั่วแดงและถั่วดำ จะปลูกในช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายน ตามด้วยการปลูกถั่วแปะในช่วงเดือนตุลาคม ซึ่งผลผลิตของพืชตระกูลถั่วทั้งหมดจะถูกเก็บเกี่ยวเก็บในเดือนมกราคมพร้อมกัน และบ้านปางแดงนอกถือเป็นหมู่บ้านที่มีการถือครองที่ดินน้อยที่สุด ดังนั้นรายได้ส่วน

บ้านปางแดงใน												
กิจกรรม/เดือน	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.
ข้าวไร่												
ข้าวโพด												
ถั่วลิสง												
ถั่วแดง												
ถั่วดำ												
ถั่วแปะยี												

บ้านห้วยปง												
กิจกรรม/เดือน	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.
ข้าวไร่												
ข้าวโพด												
ถั่วลิสง ถั่วแดงและถั่วดำ												
ถั่วแปะยี												

บ้านปางแดงนอก												
กิจกรรม/เดือน	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.
ข้าวไร่และข้าวโพด												
ถั่วลิสง และถั่วแดง												
ถั่วดำ และถั่วแปะยี												
รับจ้าง												

การทำอาชีพเกษตรของชาวดาระงั้งที่มีที่ทำกินมี 2 รูปแบบ คือ 1) การปลูกพืชไร่ผสม ได้แก่ การปลูกข้าวไร่ ข้าวโพด และถั่วต่างๆ และ 2) การปลูกไม้ผลผสม ได้แก่ มะม่วง ลำไย ลิ้นจี่ ก่อกล้วยและเสาวรส ซึ่งแต่ละครัวเรือนอาจมีการปลูกทั้งพืชไร่และไม้ผลผสมรวมกันในพื้นที่เดียวกัน โดยการปลูกไม้ผลส่วนใหญ่จะปลูกหลายชนิดในพื้นที่ เพื่อการบริโภคในครัวเรือนและการปลูกเพื่อขายให้แก่พ่อค้าคนกลาง ทั้งนี้สำหรับผู้ที่มีที่ดินทำกินน้อยหรือไม่มีที่ดินทำกินจะประกอบอาชีพรับจ้างให้กับคนพื้นราบในพื้นที่อำเภอเชียงดาว เช่น บ้านแม่เตาะและบ้านทุ่งหลุก ตำบลเชียงดาว บ้านแม่ฮ้อในและบ้านแม่ยะ ตำบลแม่ณะ แต่ในปัจจุบันการรับจ้างเริ่มออกนอกพื้นที่

อำเภอเชียงดาวในบางส่วน โดยเฉพาะผู้ที่มีประจำตัวประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นหรือวัยแรงงาน นอกจากนั้นด้านการท่องเที่ยวได้แก่การเปิดบ้านพักแบบโฮมสเตย์และการขายสินค้าหัตถกรรมให้แก่นักท่องเที่ยวก็ถือเป็นอาชีพอย่างหนึ่งที่สร้างรายได้ให้แก่ชาวคาระอั้ง (ตาราง 2.9)

ตาราง 2.9 การประกอบอาชีพของชาวคาระอั้ง

หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)							
	พืชไร่ผสม	ร้อยละ	ไม้ผลผสม	ร้อยละ	รับจ้าง	ร้อยละ	การท่องเที่ยว	ร้อยละ
แม่จร	30	100.00	26	86.67	12	40.00	6	20.00
ปางแดงใน	47	81.03	32	55.17	28	48.28	6	10.34
ห้วยปง	29	78.38	12	32.43	8	21.62	2	5.41
ปางแดงนอก	12	16.67	5	6.94	56	77.78	4	5.56
รวม	118	-	75	-	104	-	18	-

หมายเหตุ: หนึ่งครัวเรือนสามารถประกอบอาชีพได้มากกว่าหนึ่งอย่าง

จากตารางดังกล่าวข้างต้น พบว่า สัดส่วนของการเพาะปลูก ได้แก่ พืชไร่ผสมและไม้ผลผสม ของคาระอั้งบ้านแม่จรมีจำนวนสูงที่สุดเมื่อเทียบกับคาระอั้งหมู่บ้านอื่น โดยมีสัดส่วนการรับจ้างของคาระอั้งบ้านปางแดงนอกมีสัดส่วนสูงที่สุด เนื่องจากคาระอั้งบ้านปางแดงนอกไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ส่วนที่ดินที่เพาะปลูกส่วนใหญ่เป็นที่ดินเช่ารายปี ในขณะที่ การท่องเที่ยวของคาระอั้งบ้านห้วยปงและบ้านปางแดงนอกมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันมาก

ด้านเงินทุนและสินเชื่อทางการเกษตรที่ใช้ในภาคการเกษตรส่วนใหญ่ มี 2 ส่วนหลัก ได้แก่ เงินกู้ในระบบและเงินกู้นอกระบบ โดยแหล่งเงินกู้ในระบบ ได้แก่ กองทุนหมู่บ้านเป็นหลัก นอกจากนั้น ยังมีแหล่งเงินกู้ในระบบจากกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มแม่บ้านและกลุ่มออมทรัพย์ ส่วนแหล่งเงินกู้นอกระบบ ได้แก่ กลุ่มนายทุนในพื้นที่ (ชาวคาระอั้งเรียกนายทุนว่า พ่อเลี้ยง) โดยเป็นลักษณะของการกู้แบบพันธะสัญญา ทั้งนี้ นอกเหนือจากลักษณะการกู้แบบพันธะสัญญา ชาวคาระอั้งบางส่วนนิยมไปกู้เงินจากนายทุนหรือพ่อค้าคนกลางมาก่อน เมื่อขายผลผลิตได้จึงจะนำเงินส่วนนั้นไปคืนให้ ซึ่งต้องเสียค่าดอกเบี้ยร้อยละ 10 ต่อผลผลิตที่ได้แต่ละครั้ง โดยการเสียดอกเบี้ยมีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับความไว้วางใจและความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ตัวอย่างเช่น ชาวคาระอั้งกู้เงินจากนายทุน 1,000 บาท เมื่อขายผลผลิตได้ต้องนำเงินไปคืนให้กับนายทุน 1,100 บาท ซึ่งกรณีการยืมเงินมาลงทุนก่อนนั้น การรับซื้อผลผลิตของกลุ่มนายทุนก็จะให้ราคาแตกต่างกันด้วย หากนำเงินของนายทุนมาลงทุนก่อนเมื่อขายผลผลิตได้ นายทุนจะรับซื้อผลผลิตนั้นต่ำกว่าคนที่ไม่ได้กู้เงินมาลงทุน เช่น ชาวคาระอั้งกู้เงินมาลงทุนปลูกข้าวโพด เมื่อขายข้าวโพดให้กับนายทุน การรับซื้อจะได้ราคา กิโลกรัมละ 5.50 บาท ในขณะที่ การรับซื้อข้าวโพดของนายทุนกับคาระอั้งที่ไม่ได้กู้เงินของ

นายทุนมาลงทุนก่อนจะได้ราคาซื้ออีกโลกรัมละ 6 บาท ทั้งนี้ราคาการรับซื้อผลผลิตจะแตกต่างกันไปแต่ละรอบการผลิตขึ้นอยู่กับราคาตลาดขณะนั้น แต่การรับซื้อสำหรับผู้ถือหุ้นเงินมาลงทุนจะน้อยกว่าผู้ที่ไม่ได้ถือหุ้นจะแตกต่างกันเฉลี่ย 0.50 – 1 บาท อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการกู้เงินจากนายทุนหรือพ่อค้าคนกลางเริ่มลดลง เนื่องจากมีดะระอั้งบางกลุ่มที่ไปยืมเงินแล้วไม่คืนให้กับนายทุน หรืออาจจะคืนล่าช้ากว่าที่กำหนดไว้ ทำให้นายทุนมองชาวดะระอั้งในแง่ลบ ส่งผลให้การยืมเงินในปัจจุบันมีไม่มากเหมือนกับเมื่อครั้งที่ชาวดะระอั้งเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่แรกๆ

การประกอบอาชีพรับจ้างของชาวดะระอั้ง พบว่า บ้านปางแดงนอกมีสัดส่วนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด เนื่องจากเดินทางเข้ามาอยู่ในพื้นที่อำเภอเชียงดาวเป็นกลุ่มสุดท้าย ทำให้ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง การปลูกพืชไร่หรือไม้ผลเป็นการเช่าที่ดินของคนพื้นราบ โดยมีราคาการเช่าแตกต่างกันไปแต่ละปี ดังนั้นอาชีพรับจ้างจึงเป็นอาชีพที่สร้างรายได้หลักให้แก่ดะระอั้งบ้านปางแดงนอก ประกอบกับบ้านปางแดงนอกมีพื้นที่หมู่บ้านที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายกว่าหมู่บ้านอื่น เพราะอยู่ใกล้กับถนนสายหลัก รถยนต์สามารถเข้าถึงพื้นที่หมู่บ้านได้ง่าย จึงเป็นสาเหตุให้ผู้รับเหมาหรือผู้ว่าจ้างสามารถนำรถยนต์เข้ามารับแรงงานดะระอั้งบ้านปางแดงนอกได้ ซึ่งรถยนต์ที่มารับกลุ่มแรงงานจะเข้ามารับที่หมู่บ้านในตอนเช้าและกลับมาส่งในตอนเย็น

ส่วนอาชีพด้านการท่องเที่ยว พบว่า บ้านแม่จรและบ้านปางแดงนอกมีจำนวนผู้ประกอบการอาชีพด้านการท่องเที่ยวเท่านั้น แต่จุดเด่นของการท่องเที่ยวทั้ง 2 หมู่บ้านแตกต่างกัน โดยดะระอั้งบ้านแม่จรเป็นการท่องเที่ยวแบบเดินป่า ให้นักท่องเที่ยวสัมผัสกับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด ส่วนบ้านปางแดงนอกเน้นการขายวัฒนธรรม ที่มีการแสดง เช่น การฟ้อนรำ เพื่อให้แก่นักท่องเที่ยวได้ชม

2.10 สรุป

พื้นที่ศึกษามีลักษณะที่เป็นชุมชนที่อยู่ในหุบเขา ล้อมรอบด้วยเทือกเขาสูงสลับซับซ้อน โดยมีภูมิอากาศแบบฝนตกชุกสลับแห้งแล้งในเขตร้อน มีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 26 องศาเซลเซียส ทั้งนี้ในพื้นที่ศึกษาเป็นลักษณะของป่าที่มีหลากหลาย ทั้งป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ ป่าดิบแล้ง ป่าสนเขาและป่าดิบเขา

ประชากรในพื้นที่ศึกษา 4 หมู่บ้านมีจำนวน 863 คน 197 ครัวเรือน ส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงานที่มีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 15-60 ปี โดยพื้นที่ศึกษาจำนวน 3 หย่อมบ้าน ได้แก่ บ้านแม่จร บ้านห้วยปางและบ้านปางแดงนอก มีการอยู่ร่วมกันของชาวดะระอั้งและลาหู่ มีเพียงบ้านปางแดงนอกเท่านั้นที่เป็นดะระอั้งทั้งหมด ดังนั้นด้านการแต่งกาย ด้านภาษาและการนับถือศาสนาจึงแตกต่างกันไปตามความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง ทั้งนี้ด้านภาษาส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสาร ในขณะที่การนับถือศาสนาจะมีการนับถือผีเชื่อมโยงเข้ากับการดำเนินชีวิตด้วย ซึ่งจะสะท้อน

ออกมาในรูปแบบของพิธีกรรมที่แตกต่างกันตามความเชื่อ ด้านการประกอบอาชีพจะมีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับจำนวนการถือครองที่ดินและแรงงาน โดยแรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือนเป็นหลัก นอกจากนี้ยังมีรายได้จากการท่องเที่ยวเข้ามาเป็นรายได้เสริม ซึ่งแต่เดิมชาวคาระอั้งไม่ได้อาศัยอยู่ในประเทศไทย การเคลื่อนย้ายของชาวคาระอั้งก่อนที่จะเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่อำเภอเชียงดาวภายใต้สภาพแวดล้อมที่แตกต่างไปจากเดิมย่อมส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ซึ่งรายละเอียดจะกล่าวในบทต่อไป